

Difs.

683.

1.

Dep. 889 (1)

Godofredus de Jena,

JC.

de

lege Commisso.

ria,

ANNO clb lbc LXI.

Bayerische
Staatsbibliothek
München

Dissertatio Succincta
Theorico-practica,
de

LEGE COMMIS-
SORIA,

Præside

GODOFREDO de JENA, JC.
in ACADEMIA FRANCOFURTANA
exercitij gratia, quondam
publice habita & de-
fensa,

Secundo correctior edita
CUM INDICE,

Impensis & Typis, SALOMONIS
EICHORNII,

Francofurti ad Oderam,
1661,

Typographus

Lectori benevolo

S. P. D.

PRæsentem dissertationem de
Legge commissoria, *Præside*
Dn. Godofredo de Jena, JC. Se-
reniss. ac Potentiss. Dni Elector. Bran-
denb. Consiliario, & Antecessore in
academia Francofurtana ad Oderam,
Heidelbergæ huc vocato, mox post
adventum, inter alias anno 1656.
publice habitam, & hætenus a
multis desideratam, secunda vice,
quo desiderationi eorum satisfac-
ret, excudere volui, obnixè rogans
ne spernas, *Lector benevole*, parvu-
lum hunc laborem meum, verum
optimo æquoq; animo accipias, &
typis meis mihiq; qui tibi omnia
prospera apprecor, faveas.

PRO-

PROOEMIUM.

Gentium mutuus quasi consensu, varia contractuum genera invenit. A Civili iure, neque in totum a gentium recedente, neque in totum eidem juri serviente, novae species additae. Conſervationi Politicae ſocietatis, hoc medium utile multum erat, niſi plane neceſſitatis. Ut commerciis eo accuratius proſpectum ſit, & ſingulorum commoditatibus, alii contractus cauſa ſunt domini transferendi, & poſſeſſionis & uſus ſimul: alii poſſeſſionis & uſus. Sunt quidam, quibus mediantibus poſſeſſio tantum tranſit, vel rei uſus tantum. Iterum per alios nec dominus mutatur, nec poſſeſſor, nec fructus rei detinentem manent. Diverſimode etiam placuit iniri. Quosdam conſenſus ſolus perficit. Ad nonnullos

perfectionem simul rei interventu o-
 pus est. Iterum alii verbis fiunt, alii
 literis. Quin, plerūq; solo nuntio consi-
 stere, haud incognitum. Atq; ne loci
 distantia conventionibus impedi-
 mento esse queat, per nunciorum ab-
 legationes, medianteve epistolarum
 missione, valide contrahitur. Imo,
 quod magis est, absentem simulq; i-
 gnorantem aliquid geri, & cui omni-
 p̄ ignotissimus, facto nostro ita de-
 vincire possumus, ut efficax & obli-
 gatio & actio contra eum nobis &
 successoribus nostris universalibus
 competat. Nonnunquam quoq; aliis
 vicissim obligamur, licet minime di-
 ci queat, eos nobiscum negotium ali-
 quod gessisse. Sunt δὲ πλεονεξίαι seu ul-
 tro citroq; obligatorii, sunt μονό-
 πλεονεξίαι ab uno latere solum, secun-
 dum communes συναλλάγματα nulla
 habent.

habentes. Porro quod natura conditū
 est, ut plura sint rerum negotia, quam
 vocabula; Contractibus nominatis,
 innominati accedere, qualis estima-
 torius & permutationis, item do ut
 des, do ut facias, facio ut des, facio
 ut facias. Atq; quia ex æqui ac justi
 arte, obligationes quadam, ex con-
 tractibus in specie sic dictis minime
 generata, eorumq; regulis baud con-
 formes, approbanda erant: igitur
 nova quasi contractuum species
 adinventæ, & illis addita. Neq; ste-
 tit, commoditatem civium promo-
 vendi, legum ardor, intra dictorum
 terminorum cancellos & varia con-
 tractuum genera. Conventionibus
 pactum adjici, jurium dispositio per-
 misit. Per pacta, pro commoditate
 privata singulorum & circumstan-
 tiis, ipsa contractuum naturalia tem-

perantur, reformantur, iisq; licite
adduntur & limitationes & am-
pliationes. Nobile Legis commissio-
ria pactum est, & quod rarum, no-
minatum. Nos publici exercitii A-
cademici gratia disputatiunculam
proposituri, selegimus dictam legem
pro ingeniorum nostrorum modulo
tractandam, freti DEO, qui no-
bis Principium est & medium &
finis. Novell. 109. in prefat.

SUgillat Antonius Fab.
decad. 21. error. 1. Hotoman-
num, ac si Legem commis-
soriam, inter Romanorum
leges retulisset. Hic innocentiam
suam probavit, illum scribit Bac-
chov. ad Treutl. vol. 1. disp. 28. t. thes. 9.
lit. d. & vol. 2. disp. 1. t. thes. 6. lit. C.
iniquissima & perfricta fronte e-
gisse,

gisse, quod istam calumniam, à Cu-
jacio primum natam, solide & per-
spicue confutatam esse ab Hotom.
ignorare vel non potuerit, vel non
debuerit. Sane certum est legem
hic non accipi pro sanctione ejus
qui in Republ. dominatur, & pro
ea juris parte, quæ definitur, in §.
4 *J. de J. N. G. & C. l. 1. l. 2. ff. de LL.*
Privatis potestas legem publicam
condendi minime competit. Jus
civile soli Imperatori id largitur
l. tanta. 2. §. hoc autem 21. C. de V. J. E.
l. ult. §. 1. C. de LL. Novell. 143. pr.
Hæc potestas hodie circumscripta
certo modo videtur. Legem unis
versalem cum consensu & Consi-
lio Statuum Imperatoria Majesta-
condit. *Pa. is. Osnabrigg. art. VIII-*
vers. gaudeant. Hinc illæ solen-
nes Imperii Recesibus insertæ
clau-

clausulæ formulæq; : So haben wir uns mit Ehur-Fürsten und Ständen/ und Sie sich hinwiederumb mit uns nachfolgender Massen verglichen/ & iterum : Vnd wir die Ehur-Fürsten und Stände/ und der abwesenden verordnete Räte/ Botschafften und Gesandte bekennen auch öffentlich mit diesem Abschied/ daß alle und jede obbeschriebene Puncten/ und Artikel/ als wie ob stehet/ mit unserm gutem Wissen/ Willen und Rath vorgekommen und beschlossen seynd/ Reichs-A. zu Regenspurg de anno 1634. §. So haben wir umb so mehr. §. Vnd wir die Ehur-Fürsten und Stände. Reichs-A. de anno 1630. §. Vnd wir die erscheinende : de anno 1598. §. Vnd wir die verordnete/ & passim.

II.

II.

Dicitur autem, Lex commissoria, lex, metaphora sumpta a Legge publica, quæ sicut Civium actiones moderatur & coercet: *l. 2. ff. de LL.* ita illa moderando temperando contractui adhiberi solita. Hinc per pacta privatorum adjecta contractui conditio, modo & terminus, vocatur lex *l. 1. §. Si convenit. 6. ff. deposit. l. juris gentium. 7. §. 5. ff. de Pact. l. sed Celsus. 6. §. 1. l. banc legem 22. l. cum in lege 33. l. qui fundum. 40. pr. & §. 1. l. in lege. 77. & seqq ff. de contrab. empt. l. contractus: 23. ff. de R. J. l. Emptorem. 9. C. Locat.*

Nam proprietarum rerum arbitrium & moderamen liberum singulis relictum, *l. in re, 21. C. Mandat.* & legem rebus suis privati recte dicunt, *l. ob res, 20. §. 1 ff. de Pact. de talib.*

dotatib. Vel lex vocatur respectu effectus, cum instar publicæ certo respectu sit servanda, arg. l. Lucius Titius 24. ff. deposit. l. legem 10. C. de pact. l. 2. l. 3. l. 8. C. de Condict. ob Caus.

III.

Legem hanc commissoriam DD. comm: etiam appellare soliti sunt, Pactum commissorium & pactum Legis commissoriæ. Displacet hæc locutio *Duar. Cont. Charond. Cujac. Ant. Fabr.* qui, id ita dici inepte, stolidè, minus latine, scribere non verentur. Cum hic lex pro pacto accipiatur, & pactum sit, sic fere sonare, ac si diceret, pactum pacti commissorii. Ad hoc dici posset, illis, rem magis quam verba sectari propositum fuisse. *Bacchov. ad Tr. vol. 1. disput. 28. t. b. 9. lit. d* & *vol. 2. disput. 1. t. b. 6. lit. c.* &

& alias parum curantur verba, si
 mens adsit. *l. quoniam 15. C. de Te-
 stam. l. ult. in fin. C. de novat.* Imo
 leges rebus ponuntur non verbis.
l. ut nullo 28. C. de Usur. & in iis ni-
 mia subtilitas vitanda *l. un. C. ut
 action. & ab heredib. & cont. hered.*
 Addi potest ipsos JCtos à similibus
 phrasibus non abstinuisse. Dicit
 Modestinus: pignoris obligatio
 ex contractu obligatur. *l. creditor.
 23. §. 1. ff. de Pignor.* Ipse Ulpianus
 Præfectus Prætorio. in *l. Ex Div. 4.
 C. de Locat.* scribit in *l. juris gentium 7.
 §. quin imo 5 ff. de pact.* pacta dant le-
 gē contractui. Si retolvetur hæc lo-
 quendi formula, an aliud quid tan-
 dem erit, quam pacta dant pacta
 contractui? Et quidem legem hic
 pro pacto poni & pactum esse, o-
 mnes unanimiter inculcant. Mi-
 rari

rari posset quis tantum consensum
alias vix solitum, ob naturalem
hominum ad dissentiendum faci-
litem. *l. item si 17. §. principaliter.*
6. ff. de recept. qui arbitr. Hæc ad
defensionem D D. dicere volui-
mus.

IV.

Nos, qui ne minimum quidem
Doctorem, opinionis alicujus in-
formis, aut crassæ, aut minus accu-
ratæ arguere volumus, hic ab o-
mnibus universis & singulis mo-
deste dissentimus. Dicunt cun-
cti, quos hætenus vidimus, legem
in materia nostra, nihil aliud, quam
pactum seu conventionem deno-
tare & esse. Legem hic non ac-
cipiendam pro ipso pacto, sed pro
modo, qualitate & præcipue con-
ditione, per pactum contractibus
ad-

adjecta, tentabimus asserere. Pro-
 bamus ita. *In d. l. 7. §. 5. ff. de pact.*
 dicitur: Pacta dant legem con-
 tractui: Si vero lex idem hic est
 quod pactum est, & pro pacto po-
 nitur, sic haberet *d. l. 7. §. 5.* pacta
 dant pacta contractui. Sed an ita
 loquitur Præfectus Prætorio? An-
 non hæc formula absolum quid,
 agreste, & peregrinum in jure so-
 nat? Annon insolens phrasis, &
 portento similis prodigioq;? An
 ergo alia commodior vocolæ le-
 gis potius facienda interpretatio,
 & quæ vitio caret? *l. in ambigua. 19.*
ff. de ll. Commode explicari po-
 tuerunt sine omni vi, Jcti verba in
d. l. 7. §. 5. pacta dant legem con-
 tractui. i. e. pacta dant & addunt,
 sive per pacta datur & adjicitur
 contractui, quæ legis instar obser-
 van-

vanda, conditio, qualitas, modus. Hic simplicissimus verborum intellectus est, & non affectatus! Hæc vera mens & sensus genuinus! Et si per pacta reformantur contractus naturalia. *l. juris gentium. 7. §. quin imo 5. ff. de Pact. l. publ. 26. §. 1 ff. deposit.* Si per pacta adjicitur contractibus qualitas nova & conditio, ipsa per pacta adjecta conditio, non erit ipsum pactum: Lex commissoria per pactum, emptionis & venditionis contractui adjicitur, ergo ipsa lex non erit pactum: sed erit pactum causa efficiens, lex commissoria seu Conditio, Causatum & effectus. Nunquam etiam *in tot. Tit. ff. de L. commissoria, & tit. C. de Pact. int. emps. & tit. de pact. pignor.* Jcti aut Impp. legem hanc dixere pactum, sed sedulo si-

bi ab hac locutione cavere, quod sine causa non contigit. Neq; si factum esset, quod ponimus, aliquid inde firmiter concluderetur. Loquuntur nonnunquam *Ἰστί* etiam *καταχρηστικῶς*. Pactum præcipue generalis terminus est & amplius, & complectitur secundum multos, omnes contractus, transactionesq; *Matth. Ebuno de Pact. lib. 1. c. 1. n. 3. 4. 5.* Breviter Legem commissoriam nihil aliud esse, quam conditionem, ex formula clarum est. *l. 1. l. 2. l. si fundus. 4. ff. b. t.* Illud ipsum quod vocatur lex, vocatur Condicio, & additur posse alia pactione conditionem mutari. *l. sed Celsus 6. §. 5. §. 2. ff. de Contrab. empt. l. ea lege 3. C. de Condict. ob Caus. l. cum allegas 15. C. de Usur. l. ea conditione 14. C. de rescind. vendit. l. 1. C. de Pact. int.*

int. Empt & vendit. Tandem non raro conditio sub qua legata res est, aut sub qua heres instituitur lex vocatur. An tunc quoq; lex adjecta erit pactum? Plura, quæ pro stabilienda hac opinione facili negotio adduci possent, omittimus. Contraria & ad ea responsiones ipsi disputationi reservantur. Et vana nominum doctrina. *l. 2. §. 1. C. de Constit pecun.* pertinacibus relinquenda *gloss in d. l. 2. §. 1. in verb. vocabula.* Interim cui placeret, mirari posset cum JCto *in l. quod si 13. ff. de addict. in diem.* illud à nemine hætenus animadvertum. Volumus nos etiam hanc legem non semper conditionem appellare, sed cum DD. loqui, & modo nominare pactum commissorium, modo Pactum Legis commiss-

missoria, modo venditiōem commissoriam, ut in *l. 4. C. de pact. int. empt. & vendit.* qui potius substantiam intuemur quam verba *l. pro Emptore 2. §. 2 ff. pro Empto.*

V.

Porro lex hæc dicitur commissoria, non ab authore forte commissorio, sicut inditum nomen ab Authoribus Legi Corneliæ de Sicariis, de Falsis, L. Juliæ de Majestate, de Adulteriis, L. Pompejæ de Parricidiis, L. Aquiliæ, L. Falcidiæ, &c. Sed ex conditionis eventu: quod emptore conditionem non implente, lex ista totam emptiōnem & rem committit venditori, i. e. ejus arbitrio & potestati subjicit, utrum legem exercere, an cōtemnere, utrum ratam, an irritam emptiōnem & venditiōnem velit. In jure enim nostro, ex usu
ver-

verbum committere, fere significat propter delictum, culpam, negligentiam, alicui quasi potestatem facere, poenam promissam exigendi vel simile quid exercendi, quod non semper ante licuit, quam aut aliquid commissum aut omissum. Sic committi dicitur edictum, quo utendi fit potestas, cum prius uti minimè liceret, *l. non putavit, 8. §. in adoptionem. l. si post. 10. §. ex hereditati. 5. ff. de bon. possess. cont. tabb.* Sic committitur stipulatio, cum quæ antea pendebat, eo adducitur, ut ex ea stipulatori agendi jus sit. *l. eadem 4. §. 1. ff. de V. O.* Sic merces, quæ fisco, ob delictum eas non profitentis vindicantur, committi, & merces ipsæ commissum dicuntur. *l. 11. §. 2. l. commissa. 14. l. ult. §. 1. & 2. & seqq. ff. de publican.* Vel
 com-

commissoria appellatur, quia em-
 tor statuto tempore non solvens,
 in l. venditionis dicitur commisis-
 se. l. ult. in fine ff. b. t. Donell. ad. l.
 4. §. 1. ff. de V. O. & lib. 15. comm. 19.
 Udalr. Zas. in l. si duobus. 6. §. ult. ff.
 de divers. & temporal. prescripti-
 um. 2. & seqq. Cardinal. Mantica.
 de tacit. & ambig. convent. lib. 4. §.
 29. n. 1. Frantzk. in comm. ff. b. t. n. 2.
 Aliter Cujac. in par. b. t. commis-
 soriam dici existimans, quod, qui
 in eam legem committit, in uni-
 versam venditionem, committat,
 quem sequitur Henric. Zas. in com.
 ad b. t. n. 2.

VI.

His de nominis definitione
 præmissis, ipsam rem tangimus,
 eamq; hoc modo describimus.
 Lex commissoria, est conditio re-
 solu-

solutiva, verbis directis & in con-
 tinenti, per pactum adjecta empti-
 onis & venditionis contractui,
 qua cavetur, ut nisi emtor pretium
 intra certum diem solvat, vel offe-
 rat, etiam non interpellatus, con-
 tractus perfectus resolvatur, & ar-
 bitrio venditoris permittatur, an
 velit rem venditam vel invendi-
 tam esse. Vel breviter: Est con-
 ditio resolvens emtionem, nisi
 pretium intra certum diem solu-
 tum fuerit. Voluimus prolixam
 tradere descriptionem: quod na-
 turam rei fere melius explicat,
 quam definitio, quæ etiam in iure
 nostro periculosa semper. *l. omnis.*
202. ff. d. R. 7. Formula legis com-
 missoria habetur. *in l. 2. ff. h. t.* &
 potest casus breviter ita formari.
 Titius vendit Cajo fundum Tu-
 scula.

sculanum suum, centum aureis, eumq; tradit, hac conditione: ut si pretium intra mensem non solverit, res sit incerta.

VII.

Diximus; Lex commissoria est **CONDITIO**. Conditio generis loco ponitur. Videtur hic idem per idem definiri. Legem hic accipi pro conditione jam ante evictum est. Observandum est, verbum, conditio, latissimum esse, & accipi pro qualitate personarum & rerum, & pro qualitatibus, contractibus institutionibus & legatis, adjectis. *l. Et Servorum §. l. Et in multis 9. ff. de stat. homin. l. qui cum 19. l. melior. 133. ff. R. 7. l. servitutes. 20. §. Illicidium 5. ff. de servit. pred. rustic. l. pedius. 4. §. 1. in fin. ff. de incend. ruin. tot. tit. ff. de condit.*

dit. instit. tot. tit. ff. de condit. & demonstr. t. t. C. de instit. & subst. & t. t. X. de condit. apposit. in despon. sat. Porro iterum conditio est possibilis, potestativa, casualis, mixta &c. Ex his concludendum nomen generis & specierum esse conditionem. Nec infrequens in jure, quod unum verbum fungatur generis & speciei significatione, quod plures sint res & negotia, quam vocabula. *l. natura. 4. ff. de prescript. verb.* Ex horum numero est adoptio in genere & specie usurpata. *l. 1. l. 2. ff. de adoption. §. 1. §. 1. ff. eod.* Ita cognatio modo in genere, modo in specie accipitur. *l. juris Consultus. 10. §. 2. ff. de gradib. §. 1. §. 1. ff. de legit. agnat. tut. ibiq. Bachov. Rittersb. Mynsing. Schneidevv. Vultei. item jurisdictio. Bart. in l. 3. ff.*

3. ff. de jurisd. Muscorn. de jurisd. n.
 17. Bocer. de jurisd. C. 2. n. 2. Frantzke
 ad tit. ff. de jurisd. conclu. 18. n. 4. ita.
 Jurisdictio civilis est jurisdictio. I-
 dem notant de vindicatiōe, quam
 definiunt: Rei vindicatio est vin-
 dicatio &c. *Treutl. vol. 1. disp. 15.*
thes. 1. lit. c. Quare & hic dici po-
 tuisset, lex commissoria est Lex:
 quod vagum sit vocabulum Lex.
 Commodius tamen visum est sub-
 stituere conditionis verbum. Quid
 per legem indicetur, hac ratione
 statim explicatur & melius sonat.

VIII.

Diximus, **CONDITIO RE-
 SOLUTIVA**: Magis enim hic
 pura emptio & venditio quam con-
 ditionalis: quod magis sub con-
 ditione resolvi emptio, quam con-
 trahi videtur. *l. 1. ff. h. t. l. 2. pr. &*
§. 1.

§. 1. ff. de in diem addict. Hoc volumus intendere, conditio quæ subest non est suspensiva, sed resolutive. Sic non negatur adesse conditionem. *Fab. de Monte S. Sabini. de Empt. & vendit. quest. princ. 7. n. 13. Zas. in l. si duobus. 6. §. ult. ff. de divers. & temporal. præscript. num. 6. & seqq. Frantzk. & Zoef. in comm. ad h. t. hic n. 2. ille n. ult. Mant. de tac. & amb. convent. lib. 4. t. 39. n. 3.* Imo, nisi verba directe dissolutiva, pactum legis commissoriæ locum minime habet. *Dom. Cardin. Tusch. Pract. conclus. tom. 6. conclus. 15. n. 2. lit. P.*

IX.

Dicimus VER BIS DIRECTIS:
E. G. nisi pretium solutum fuerit
intra menses duos, res erit incerta.
Interim verba JCTORUM quæ legi
comm.

comm. adscribuntur, non sunt de forma. sufficiunt quaecunq; directæ & æqui pollentia, quænia sunt omnia, quæ resolutionem contractus & domini translationem, ipso jure directo & immediate important. E.G. contractus habeatur pro infecto: & quod in solutionis defectum possit venditor, sine judicis ministerio, propria auctoritate rem occupare, possidere eaq; frui. Sane si verba non fuerint directæ, Lex commissoria non habet locum, nempe per omnia. Hoc ipsum ampliatur si verba fuerint dubia. Obscuritas verborum nocet venditori, qui apertius loqui potuisset. *l. Labeo. 21. ff. de contrab. Emt. l. veteribus 39. ff. de pact.* Obliqua autem seu inflexa verba erunt hæc: redeat res vel pertineat ad

venditorem, restituat emtor: & tunc non transfertur dominium ipso jure ad primum venditorem, sed opus est facto hominis & nova traditione seu retraditione restitutioneq;. Sic ratione hujus effectus differunt verba obliqua à directis. Hinc volunt nonnulli plane non esse pactum legis commissoriae, si verba obliqua intervenerint, sed saltem simile legi commissoriae. Diceremus fere nos, legem commissoriam tamen locum habere, quamvis non immediate sed mediate: & si non transferatur dominium, verbis obliquis additis, ipso jure, tamen facto hominis interveniente, domini translatio contingit. Certum similiter est commississe in legem emtorem, & sic locum dedisse exercitio. *vid.*

Tusch.

Tusch. pract. Conclus. tom. 6. Conclus. 15. n. 2. & seqq. lit. P. Carol. Molin. in consuetud. Paris. tit. 1. §. 13. n. 11. Negusant. de pignor. part. princip. 4. n. 1. Covarruv. var. resolut. lib. 3. c. 8. n. 1. Obiter addimus multum quoque interesse, an dictum sit, vendo tibi fundum decem, si infra menses duos solveris: an vero dictum sit, vendo tibi fundum, & si non solveris infra duos menses, fundus sit inemptus: nam illo casu venditio est conditionalis, hoc pura, quæ tamen resolvi potest. Hæc res habet suum effectum in usucapione rei, de qua videatur. *l. 1. pr. & §. 1. ff. de in diem addict. l. 2. §. Sabinus. 3. ff. pro emptor. l. si hominem. 19. ff. de usurpat. & usucapion.*

X.

Diximus INCONTINENTI

B 3

pro-

LINT

propterea, quod tum demum perfecte lex commissoria operetur, & vires suas exerceat, dominiumq; pretio, statuto tempore, non soluto, ipso jure in venditorem transferat. Si ex intervallo & postea, contractui emtionis adjecta fuerit commissoria lex, dictum effectum non habet, sed eum saltem, quem obliqua verba producunt: ut verbis directis & propriis, commissoriae conditionis formula sit concepta. Pactum Commissorium contractui ex intervallo additum, non resolvit ipso jure venditionē, neq; facit dominium transire ad venditorem. *Tusch pract. conclus. d. tom. conclus. 16. n. 3. Did. Covarr. d. lib. 3. var. resol. cap. 8. n. 1.* ubi monet, semper in hac re esse perpendendum, an hæc pacta in ipso contractu

Etu statim scripta, & conventa fu-
 erint, an ex intervallo in pactio-
 nem deducta. Fundamentum hu-
 jus distinctionis & diversi effectus
 erit in *l. jurisgentium 7. §. 5. & 6. ff.*
de pact. illa insunt contractibus, &
 sunt pars contractum, eos afficien-
 tes, non etiam pacta hæc. *l. lecta. 40.*
ff. de reb. credit. Vid. Henr. Zoes. in
comment. ad tit. ff. de pact. n. 59. &
seqq. Georg. Frantzk. ad d. tit. de
pact. num. 36. Hotoman. illustr. quest.
36. Matth. Berlich. practic. conclus.
part. 2. conclus. 41. num. 20. Carpzov.
Jurispr. forens. part. 2. constit. 33.
defin. 5. n. ult. Hillig. D. E. 12 comm.
11. & 12. comm. 1. in not. lit. a. Sed
 quid est hic in continenti? pactum
 contractibus in continenti adje-
 ctum dicitur, quod vel simul cum
 ipso contractu, & in ipso gerendo

B 4
nego-

negotio, concluditur: vel quod post ipsum contractum, ante tamen, quam ad alios actus sive negotia, contrahentes discesserint, additur. *Gædd. de contrab. stipulat. cap. 4. num. 15. Förster. de pact. cap. 4. membr. 7. Franc. Hottoman. illustr. quest. 36. Hillig. Don. Enuct. 15. comm. 1. lit. C. in not. Frantz. in comment. ad ff. tit. de pact. num. 36. Henr. Zæf. ad d. tit. de pact. n. 59.* Atq; quamvis inter contractus perfectionem, & pacti adjectionem aliquod momentum naturæ intervenerit, & sic hoc post illum interpositum sit; attamen nullo alio actu existente intermedio, pactum pro pacto in continenti adjecto, & actus pro actu continuo habetur. *l. continuus. 137. pr. ff. de V. O. l. petens. 27. C. de pact. l. si apud. 3. C. de adilit. action. arg.*

*arg. l. si ex duobus. 12. ff. de duob. reis
 constit. & expresse dicitur, in l. 1. §.
 item si 8. ff. ad leg. Falcid. l. ratam. 13.
 l. quod dicimus. 105. ff. de Solut. con-
 festim & in continenti, cum aliquo
 spatio, & temporis temperamento
 accipiendum. Cum vero hujus
 rei definitio sit difficilis, ut ait Ictg.
 in l. mora. 32. ff. de usur. igitur tem-
 poris intermedii intervallum, &
 convenientis interstitii determi-
 natio, moderationi & arbitrio boni
 viri relinquenda crit. l. continuus.
 137. §. cum ita 2. ff. de V. O. arg. l. si
 domus. 71. §. 2. ff. de leg. 1. l. promis-
 sor. 21. §. 1. ff. de pecun. constit. l. ra-
 tam. 13. ff. de solut. l. in fraudem. 45.
 §. fiscalibus. ff. de jur. fisc. Hartman.
 practic. observat. tit. 9. obs. 1. num.
 11. Matth. Coler. de process. executi.
 part. 4. cap. 2. n. 12. Andr. Rauchbar.*

part. 2. quest. 25. num. 104. Jacob. Menoch. A. I. Q. lib. 2. cent. 1. cas. 16. n. ult. cas. 17. cas. 18. n. ult. Diximus arbitrio boni viri i. e. judicis. Nam notum est in jure nostro sapius virum bonum pro judice poni, & judicem pro viro bono. text. in d. l. continuus 137. §. cum ita 2. ff. de V. O. l. insulam. 58. §. 1. ff. locat. l. vir bonus. 18. ff. judicat. solv. Nonnunquam etiam pro circumstantiarum varietate, & quod ex natura, actus ejusmodi spatium requiritur, in continenti aliquid factum dicitur, quod aliquot horis, diebus septimanis, mensibus, aut annis elapsis, demum præstatur, aut contingit. Sic probatio in continenti facta juramentumq; in continenti præstitum de jure Saxonico dicitur, si intra spatium sex septimanarum

narum & trium dierum fiant. *Car-*
pzo v. jurisprucl forens. part. 1. con-
stitut. 26. defin. 10. n. penult. Quin
 princeps vel Comes provincia sua
 expulsus, eam post decennium re-
 cuperans, in continenti recuperas-
 se dicitur, si animum recuperandi
 semper retinuerit, & diligentiam
 in recuperando nunquam præter-
 miserit. *Schneidewin. in §. posside-*
re. 5. Inst. de interdict. num. 155.
 Quamvis quoq; lex, filiam in adul-
 terio & ipsa turpitudine deprehen-
 sam, patri occidendi potestatem
 concedens, sic accipienda sit, ne
 occiso hodie adultero, reseruet &
 post dies filiam occidat vel contra:
 Sed ut in continenti & prope uno
 ictu & impetu interficiat, æquali
 ira adversus utrumq; sumta: attamen
 si non affectavit, sed dum ad-
 ulte-

ulterum occidit, perfugit filia, & interpositis horis adprehensa est a patre, qui persequebatur: in continenti videbitur occidisse. *l. quod ait. 23. §. ult. ad Leg. Jul. de adult. spectat insuper huc. l. ult. C. de judic. l. sententiis. 3. C. de error. advocat. ibi in continenti i. e. triduo proximo.*

XI.

Diximus per PACTUM: Querimus, an pactum per quod adjicitur, contractui emtionis & venditionis, lex commissoria sit legitimum, vel nudum? Est legitimum. Nascitur ex eo actio, & jure confirmatum est. *l. legitima 6. ff. de pact.* Hoc pactum, cum tam elegans nomen habeat, & formam accurate positam, posset vocari nominatum: quamvis inaudita, nobis hactenus

Et enus sit & fuerit, distinctio pacti
 in specie, in pactum nominatum &
 innominatum. Quin nihil incōdi-
 ti ille afferere nobis videretur, qui
 omnia pacta legitima, sine absur-
 ditate nominata appellari posse,
 statueret. Si enim nominati con-
 tractus, propterea nominati sunt:
 vel quia eos legum latores Roma-
 ni, dum in Rempubl. suam recipe-
 rent, expresse nominare: vel quod
 nulli alii negotio erant & sunt
 communes: & quod specie for-
 maq; sua sunt certi & determinati,
 certi etiam numero, certi deniq;
 nomine; quod non de facto aut ho-
 minum usu, sed ex jure ipso nati
 sunt, & ita specificum habent, ut
 unius nomen alteri non congruat;
 & quia tandem status iis est, legib;
 definitus, constans & immutabilis.

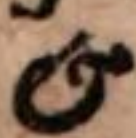
Vul

Vultej. jurisprudent. Roman. lib. 1. cap. 30. num. 11. & seqq. & cap. 41. n. 13. Wesenbec. in parat. ad tit. de pact. num. 4. ibiq; Bachov. in not. Petr. Nicol. Mozz. de contract. tractat. 1. rubr. quartus articulus de divisione contractuum. n. 11. Frantzk. in comment. ad tit. ff. de pact. num. 13. & 14. Althus. dicæolog. lib. 1. cap. 68. num. 4. quæ causa esset, aut quæ solida ratio, cur pacta, quæ a jure certum, speciosum, specificum & elegans nomen, formam determinatam, statum definitum & accurate compositum, acceperere, & quibus cuncta ea aut pleraq; , ob quæ contractus quidam nominati dicuntur, competunt, nominata pacta minime vocari debeant? Plura tentaremus circa hæc, nisi alia restarent ad materiam nostram magis pertinentia. Omnia suo tempore. XII.

XII.

Diximus per PACTUM AD-
JECTA: jam supra, sicut nos qui-
dem speramus, evicimus breviter,
ipsam legem commissoriam non
esse pactum, sed per pactum con-
tractui additam conditionem aut
qualitatem. Præter id, quod di-
ctum ante, habetur in *L. Lucius. 24.*
ff. depos. Si convenerit Lex con-
tractus servabitur. Si convenerit, i.
e. Si pactum est: lex Contractus
servabitur, i. e. conditio adjecta
observanda & implenda est. Crassa
esset interpretatio hæc: Si pactum
est, pactum contractus servandum
est:

XIII.

Quær. an Conditio Commissio-
ria sit jurisgentium, sicut ipsa em-
tio & venditio *l. ex hoc s. ff. de J.*

Et J. l. 1. §. 1. ff. de contrab. emt. Non
 dixerimus. Romani, quibus, le-
 gibus permittentibus, licebat pa-
 ctis temperare contractus, hanc
 ipsam conditionem, cum qualita-
 tibus suis, invenere, quæ pacta non
 nunquam contra ipsa naturalia,
 seu naturam contractuum sunt va-
 lida. *Joan. Petr. Surd. de aliment. tit.*
7. quest. 18. n. 20. Et tit. 9. quest. 22.
n. 34. Non tamen negandum, alias
 gentes, similes conditiones emti-
 oni & venditioni, adjecisse. Et facit
 multum pro nostra opinione, quod
 nomen legis commissoriæ non sit
 juris gentium, sed juris Civilis,
 quod facile apparet. Sed an
 lege expressa introducta est lex
 commissoria? Non, sed moribus
 & consuetudine, expresse post ap-
 probata. Ipsi tamen mores custo-
 diun-

diuntur pro lege, & legis vim habent. Nam quid interest, suffragio populus voluntatem suam declaret, an rebus ipsis & factis? *l. de quibus. 32. ff. de LL.* & primum inspiciendus mos regionis; & quid frequentetur in ea, observandum, si apparet: neq; id, quod diu obtinuit, nisi evidens utilitatis ratio adsit, mutari debet. *l. 1. §. ult. ff. de inspiciend. ventr. l. quod si 31. §. quia asfidua, 20. ff. de edil. edict. l. 11. ff. de decurion. l. semper 35. ff. de R. J. l. sed ea 35. de h. l. in rebus 2. ff. de constit. pecun. l. 2. C. quemadm. testam aper.*

XIV.

Diximus EMPTIONIS ET VENTIONIS CONTRACTUI: In hoc contractu locum habere legem commissoriam omnino certum est, *tot. tit. ff. de l. commiss. Et tit.*

xit. Cod. de Pact. int. Emt. & vendit. Istud quæri potest, an aliis quoq; contractibus, lex commissoria accesserit olim, & an hodie adhuc accedere possit? Affirm. valebit clausula & conditio adjecta contractibus, nisi hoc des facias (modo honestum sit) intra dies centum, negotium & conventio erit nulla. Propterea jura & hæc etiam permiscere, ut inter homines faciliora sint commercia. Imo pacisci est de permisissis: igitur nisi expresse in hoc vel illo contractu lex commissoria inveniatur reprobata, credendum est, eam valide intervenire posse. *arg. l. 1. §. 1. ff. de testib. l. mutus. 43. §. 1. ff. de procurat. ibiq; Costal.* Accedit & alia regula in æquitate naturali fundata: Pacta sunt servanda, Ratio additur: quod nihil

nihil tam congruum fidei humanae, quam ea quæ inter eos placuerunt custodire. *l. 1. pr. ff. de pact.* quod grave est fidem fallere. *l. 1. pr. ff. de Constitut. pecun.* & quod Reipubl. utilitas postulat, fidem servari. *l. 1 § hæc autem 4. ff. de positi.* Nunc exceptio & limitatio ab eo probanda, qui contradicit regulæ. Quæ exceptio tanquam notabilis & insignis perspicue tradi debet: ea enim quæ notabiliter fiunt, nisi specialiter notentur, videntur quasi neglecta. *L. apud Labeonem 15. §. hoc edictum. 26. ff. de Injur.* Sentit nobiscum *Joan. Vinc. Honded. vol. 1. part. 3. cons. 31. n. 36. & seqq. & n. 50.* Nunc contractus nonnullos in specie proponemus & examinabimus.

XV.

Quæritur, an lex commissoria
lo.

locum habeat in pignore ? ut puta, nisi debitor intra diem, de qua cōvenit, solverit quod debet, res pignorata sit Creditoris, vel sit ei vēdita pro debito, vel sit in solutum data pro credito, vel sit jus faciendi Creditori, quæ vult. Dividemus hanc unam quæstionem in duas. Prima erit an olim pactum commissorium de jure Digestorum in pignoribus fuerit prohibitum? Secunda est, quid jure novissimo ratione pignoratitii contractus obtineat? Illa sive affirmative sive negative decidatur, parum aut forte nihil Reipubl. intererit. Jucunda esse & videri nonnullis potest, & aliquatenus subtilis, vix in communi vita utilis. Mere theoretica est. Quicquid sit, quamvis usum non habeant hæc & similia in foro seu

seu judiciis, multum tamen fere
 valent in umbra scholastica. In A-
 cademiis & cathedra parum doctus
 habetur, qui argutari non didicit,
 ut alias & publici juris sit peritus &
 privati reliqui. Talis niger est.
 Ille egregius, qui & hæc & illa feli-
 citer conjunxit. Neq; incongrua
 quæ dicta: quod multa suo tempo-
 re & loco apta sunt & bona, quæ
 extra hoc, & minus convenientia
 existunt, & culpanda veniunt. No-
 tum etiam est, si fueris Romæ Ro-
 mano &c. & ulula cum lupis &c.
 Sed ad rem DD. comm. constitu-
 unt regulam: pactum legis com-
 missoriæ in pignoribus de jure ve-
 teri Digestorum est improbatum
 & prohibitum. Fundamentum
 præcipium habent in *l. si fundus*
16. ff. de pignor. & hypotec. quæ li-
 mita-

nem gratulatur, & gloriatur ac si
 Mauros ipse Hispania eiecisset. Sed
 sicut Pinellus omnium anteriorum
 opinionem improbavit; ita omnes
 post eum scribentes vicissim ejus
 sententiam rejecere. A nemine
 hactenus defensus est. Ne diutius
 quasi pro derelicto habitus, inde-
 fensus maneat, nos eum propu-
 gnare volumus. Præcipue tamen
 dictam Pinelli opinionem ample-
 ctimur: quod veritati est conve-
 niens. Dicimus ergo, jure Dige-
 storum non fuisse prohibitum pa-
 ctum legis commissoriæ in pigno-
 ribus, nec talem regulam veteres
 Jctos novisse. Ratio est: quia pa-
 cisci & conditiones, specialiter
 non prohibitas, adjicere contra-
 ctibus, fuit & est permissum, per
 modo dicta. Accedit prioribus
 tem-

imitationem ponit & exceptio-
 nem. Jam pro regula tradita po-
 test ratio adduci: quod exceptio
 fundat regulam. *l. quæsitum 12. §. 43.*
ff. de inst. & instrum. Ita sentit gloss.
 & Bart. in *l. quamvis, al. callippo ff.*
de solut. Tiraquell. de retr. convent.
in fin. ubi multos allegat, Salycet. in l.
Titius. ff. de pign. action. Ubi addit,
 & istum textum nempe, *d. l. fundus,*
tene cordi, Neguzant. de pignor. &
hypoth. part. pr. 4. n. 2. Dan. Moller,
2. Semeft. 34. Treutl. vol. 2. disp. 1. t. b.
6. lit. c. ibiq. Bacchov. & omnes quos
vidimus. Solus Arius Pinellus J. C. Lusitanus
contrarium sentit in l. 2. C.
de rescind. vendit. in rubr. part. 2. c. 1.
 ubi dicit: ego nove contra gloss.
 antiquos & noviores omnes juris
 interpretes verio puto & c. & simul
 pasim sibi multum hanc opinio-
 nem

temporibus pignus constitutum
 etiam mancipatione, quo modo
 per æs & libram, dominium pigno-
 ris in creditorem transferebatur
 ea lege & conditione, ut soluta pe-
 cunia remanciparetur res pigno-
 rata, & dominium rediret ad prio-
 rem dominum. Quæ pignoris
 species fiducia appellata est. *Paul.
 lib. 2. sentent. tit. 13. ibiq; Cujac. Rit-
 tershus. ad §. ult. J. Quib. mod. re
 contr. oblig. Baccbov. ad Treult. vol.
 2. disp. 1. tb. 6. lit. d. Frantz. in comm.
 ad ff. tit. de pignor. n. 5. Sed omisis
 argumentis & consequentiis, per-
 spicue sententia nostra probatur in
 l. ult. C. de pact. pignor. quæ est Con-
 stantini Imperatoris, qui aliquoties
 novum jus introduxit, e.g. in l. ult.
 C. famil. hercisc. l. bis solis. 7. C. de
 revoc. donat. l. cum vir. 31. C. ad L.
 Jul.*

*Jul. de adulter. l. 1. C. de natur. li-
ber.* Si verba & mens dictæ *l. ult.*
C. de pact. pignor. parum ponde-
rentur, quaestio erit decisa. Dicit 1.
crescere in pignoribus commisso-
riæ legis asperitatem. His indi-
catur, illa lege non prohibita tunc
temporis, abuti creditores nimiū.
Et sic usus erat concessus, qui sæpe
cum abusu una tollitur. De-
inde indicatur, ipsam asperita-
tem legis, quæ jam erat, in ma-
jus crescere, & vires sumere. 2.
Dicit Imperator se velle infirmare
dictam legem in pignoribus: Ergo
ante erat valida, alias infirmari nō
potuisset. 3. Si quis, ait, tali con-
tractu laborat, hac sanctione respi-
cet. Hæc minime protulisset, si ante
constitutionem dictam, debitori-
bus fuisset consultum. 4. Exten-
ditur

C

ditur sanctio ad præterita, quæ in-
firmantur: Si autem præterita an-
te cōstitutionem invalida fuissent,
quid opus fuisset hac irregulari ex-
tensione & rescissione? Nam no-
tū L. L. regulariter futuris dare for-
mam negotiis, non ad facta præte-
rita revocari: nisi nominatim & de
præterito tempore cautum sit. *l. le-
ges. 7. C. de negot.*

XVI.

Quod attinet ad legem *si fundus*
16. §. ult ff. de pignor. quæ obicitur,
ad eam ita dicimus: Marcianus non
potuit in ea loqui aut dubitare de
pacto legis commissoriæ, cum tunc
temporis nulla prohibitio exsta-
ret. Deinde non fit mentio in *d. l. Si*
fundus, conditionis aut legis com-
missoriæ: quod non committitur
hic, sicut in commissoria pignus
CIC.

creditori. Saltem adjectum est pactum de vendendo, quod ut adjectum non sit, licet tamen creditoris pignus vendere alii. Quis nescit, inter effectus pignoris constituti esse, quod creditori sit licitum, non solvente debitore pignus, distrahere, etiam hoc invito, qui, pignoris legitime constituti, venditionem denunciando non impedit *l. 1. § 2. C. debitor. vendit. pignor. imped. non posse.* Creditor vendens pignus ius suum exequi, & jure suo uti dicitur *l. si pupillorum. 7 §. 1 ff. de reb. eor. l. si convenerit. 4 ff. de pignor. action.* Non igitur necesse est, ut pactum de alienando accedat, quamvis non raro accedere soleat, & forte utile sit ita pacisci, propter temporis & modi determinationem, secundum quam res vendenda

da l. de accessionibus 14. §. ult. de di-
 vers. & tempor. pres. l. si necessarias.
 8. §. ult. ff. de pignor. action. Imo
 quod magis, distractio pignoris lo-
 cum habet, licet specialiter, de non
 distrahendo, convenerit, post tri-
 nam tamen denunciationem l. si
 convenerit. 4. l. 5. ff. de pignor. action.
 Si trina denuntiatio non præcesse-
 rit, creditor furti teneretur, & ex
 his explicanda est l. si is 73. ff. de furt.
 & forte etiam l. si creditor 7. §. ult. ff.
 de dist. pignor. nisi pro verbo vendi-
 tionem, velimus legere conventi-
 onem, de qua lectione inter Bar-
 tol. & Baldum lis fuit, qui Pandec-
 tas Florentinas judicem constitu-
 erunt, referente Bartolo in l. 3. C.
 de condict. ob caus. dat. n. 3. Et cum
 opus non sit, in casu d. l. si fundus.
 16. dominii impetratione. t. t. C. de
 iur.

jur. dom. impet. igitur ex eo & aliis
 antea dictis appareret, Marcianum
 potius voluisse dare ampliationem
 regulæ permittentis legis com-
 missoriæ pactum, quam limitatio-
 nem regulæ prohibentis: quamvis
 verius sit, non tractari in d. l. de le-
 ge commissoria: ratio solida: quod
 pignus non manebat emtum pro
 debito, sed pro alio pretio justo.
 Tandem potest distinctio tradi in-
 ter pactum legis commiss. & inter
 pactum simile legi commissoriæ,
 de hoc loquitur d. l. si fundus §. ult.
 non de illo. Ita distinguit, *Neguzant.* (alias dissentiens) *de pignor.*
part. princ. 4. n. 1. ubi addit: quæ no-
 ta ne æquivoces: quia alias vidi
 Doctorem non mediocris crudi-
 tionis in hoc errare.

Adhuc allegant pro se commu-
nes *l. quamvis*, alias *Callippo. 45. pr.*
ff. de Solution. Dicimus operati-
onem pacti hic impedit diversita-
tis ratio. Loquitur lex de marito &
uxore, inter quem & quam solícite
donatio prohibita *l. 1. l. 2. l. 3. § 1.*
ff. de donat. int. vir. & uxor. Ne
iuri prohibenti donationem, fraus
fiat, non tuetur jus civile conven-
tionem in d. *l. quamvis* proposi-
tam. Et sic traderetur hic limita-
tio regulæ nostræ, non ampliatio
regulæ communium: quamvis vix
leges *ff.* hoc casu posse videntur ad-
duci in limitationem aut amplia-
tionem, *legis ult. C. de pact. pignor.*
quia longe posterior. Deinde dici-
mus Juris conditoribus satis fuisse,
si dos integra restitueretur & mu-
lier

licet illa servaretur. Ad plus mari-
 tus ex speciali æquitate juridica
 obligatus non est, ne & ipse forsan
 in læsionem incurrat: quia inter
 conjuges magis vitatur inæquali-
 tas quam inter alios, & bono & æ-
 quo non convenit, aut lucrari con-
 jugem cum damno alterius, aut
 damnum sentire per alterius con-
 jugis lucrum *l. jure 6. §. fin. ff. de Fur.
 dot.* addantur egregiæ rationes al-
 latæ in *l. 1. 2. 3. ff. de donat. int. vir.
 & uxor.* Posito etiam, prædiorum
 valorem, dotis quantitatem plane
 non excessisse, plurimum tamen
 interesse mariti potuit, retinere
 possessiones. Tandem iterum pa-
 ctum, de quo agit *d. l. quamvis*, non
 est pactum legis commissoriæ. Nō
 dicitur, prædia debere emta ma-
 nere uxori pro dote aut quantitate

debita, sed quod velit vir in solutum dare, intellige, pro justo pretio. Pro nostra opinione adhuc adjicimus. *l. Titius. 34. ff. de pignor. action. & l. ult. pr. ff. de contrab. emt.* in qua est ampliatio legis commissoriae, dum extenditur ad fidejussorem, non fallentia.

XVIII.

Quæritur nunc, an de jure novissimo lex commissoria in pignore sit prohibita? Hic dubio caret affirmativa ob omnium jurium consensum: *text. in l. ult. C. de pact. pignor. cap. significante. 7. X. de pignor. & al. caut.* Policen Ordn. zu Frankfurt. de anno 1577. tit. Von Juden und ihrem Bucher: ibi. Und dieweil man in Erfahrung komme/ daß die Juden mit den Christen sondere Bedieng machen/ da
die

die eingesezte Pfande/ in benannter
Zeit nicht gelöst würden / daß als-
dann dieselbige ihnen verfallen seyn
sollen. Wann aber dasselbige den
Rechten zuwieder/ so ordnen wir/
daß solche Beding verboten und
nichtig seyn/rc. Debitore vero, de-
finito tempore, pignus non luen-
te, id usq; ad numeratam summam
creditori quidem obligatum ma-
net, dominium autem non acqui-
rit: sed Magistratus, ad pignerato-
ris implorationem, prævia causæ
cognitione, ordineq; juris præscri-
pto servato, pignoratam rem taxa-
re & vendere potest, residuumq;
pretii, solutione creditori primum
facta, domino sive debitori dabit,
per allegat. titul. Von Zuden und
ihrem Bucher. ibi. Sollen die Zü-
den die genommene Pfändt/ da die-

C 5
selbe

selbe in gebührender Zeit von den
 Schuldigern nicht gelöst würden/
 durch Erkändnuß ihrer Obrigkeit/
 wie sich zu recht gebühret/umbge-
 schlagen/verkauft/ und das übrige
 Geld / da dem Juden das seinige
 entrichtet/ dem Schuldiger gefolgt/
 und herauß gegeben werden:
 Monere hic non debemus, propte-
 tea, quod Judæorum, sanctio sal-
 tem facit mentionem, Christianis
 licere ita pacisci. Nam vel aliam
 spem de his legis latores habuere,
 vel crediderunt sufficere, jam ante
 leges id prohibentes generaliter,
 exstare. Posset quoq; quis si pla-
 ceret, conjicere, Christianos, pi-
 gnoratitiis contractibus ejusmodi
 prohibita, ac Christianæ pietati
 minus conformia pacta, adjicien-
 tes, sub Judæorum appellatione
 hic

hic comprehendi, & pro Judæis, quibus facto suo se similes, & Christianis dissimiles reddunt, non circūcisus tamen haberi, eodemq; jure censerī. Addendum nihil referre siue res generaliter siue specialiter hypothecæ sit submissa, cum utrobique eadem sit prohibitionis ratio, secundum *Didac. Covarruv. lib. 3. var. resolut. c. 2. n. 7. Bertrand. lib. 3. consil. 178. & lib. 4. cons. 97. Lupus de usur. & commerc. comment. 2. §. 1. n. 20. Molin. de comm. n. 361. diff. Tiraquell.*

XIX.

Quæritur, quare conditionis commissoriæ pactum, in pignori-
bus sit improbatum, non autem in
contractu emtionis & vēditionis?
Rationes differentię assignari pos-
sunt sequentes; 1. In emtione &

venditione nulla fraus sit emtori
 vel venditori, si pretio sua die non
 soluto, rescinditur contractus: at
 in pignoribus debitorem immo-
 dica læsio maneret, quod plerunq:
 pro modica pecuniæ summa dan-
 tur res pretiosissimæ, & ut loquitur
*Joan. Baptist. Lup. de usuris & con-
 tract. illicit. comment. 2. §. 1. n. 16. &
 Molin. de commerc. & usur. quest. 52.
 n. 364. res supervalentes debito.*
 2. In pignore lex commissoria, qua
 si invito & coacto debitore, adj-
 citur, qui necesse habet ob ege-
 statem, vel ut tempore necessitatis,
 quocunq; modo tādē pecuniam
 accipiat, omnia promittere tene-
 tur, & omnibus, etiam cum substā-
 tiæ suæ interitu, consentire: At
 emere fundum, domum, nemo ita
 cogitur. 3. Dominium rei lex

commifforia in pignore, veteri domino aufert, emtioni adjecta veteri domino quasi conſervat, vel reſtituit. 4. Lex commifforia

pignus creditori fere pro minima ſumma addicit, quod in emtione ceſſat, ob varias cauſas. 5. Induceret modum uſurarum prohibitum.

Abbas in capit. ſignificante. de pignor. n. 6. Panorm. in d. c. ſignificante. n. 7. Alexand. lib. 2. conſ. 178. n. 2. Paul. de Caſtr. lib. 2 conſ. 144. Neguzant. de pignor. part. princ. 4. n. 2. Card. Tuſch. pract. conſuſ. tom. 6. concl. 15. n. 8. & ſeq. lit. P. Card. Mantic. de tac. & amb. convent. lib. 4. t. 29. n. 5. Salycet. in l. Titius. de pignor. action. Carol. Molineus. de commerc. & uſur. queſt. 52. num. 364. Treutl. vol. 1. diſp. 1 t. b. 6. lit. d. ibiq. Bachov. Zæſ. in comm. ad tit. ff. de pignor.

*pignor. n. 16. Frantzck. in comm. ad
tit. de pignor. ff. n. 51. in fin.*

XX.

Quæritur, an lex commifloria in
pignore fit prohibita etiam tum,
quando non pro mutuo, sed alio
debito datum est. *Affirm. Text. in
l fin. C. de pact. pign. c. significante.
7. X. de pignor. Policey Ordn. zu
Frankfurt/ de ann 1577. tit. Von
Jüden und ihrem Wucher/ genera-
liter loquuntur, & de mutuo in
specie non disponunt: leges autem
generaliter disponentes aliquid,
generaliter sunt intelligendæ l. 1. §.
1. ff. de legat. præstand. & omnes sci-
re debent, legem aliquam non so-
lum illi causæ esse legem, pro qua
producta est, sed & omnibus simi-
libus. l. ult. pr. C. de Legib. l. jura 8.
ff. de legib. l. leges 3. C. eod. sentit. no-
biscum*

biscum Tusch. d. conclus. 15. num. 15.

Et quilibet fatebitur extra mutui contractum, legitimis usuris & iusto pignoris pretio, fraudem fieri, dolumq; malum committi posse, quæ semper abesse debent, & quæ hic potius, considerata veniunt, quam contractuum nomina aut appellatio. Pignoris autem mentionem propterea leges expresse faciunt, quod pactum hoc præcipue & frequentissime de rebus pignoratilis fieri solebat. Hic frequentia gratia pignus expressum est, & non ad excludendos alios contractus. Et quod frequentia causa exprimitur, non restringit. *Molin. de commerc. & usur. quest. 52. n. 365. & num. 367.*

XXI.

Quæritur, quid juris, si ejusmo-
di

di lex seu conditio, in favorem
 mulieris creditricis, pro restitutio-
 ne dotis apponeretur? Ob dotium
 favorem sustentabile esse, affirmat
*Bartol. Novell. de dot. part. 6. privi-
 leg. 54. n. 1. Mozz de contract. tit. de
 pignor. & hypoth. rubr. de accidenta-
 lib. n. 6. arg. l. si ei. 25. & seq. ff. de
 jur. dot. Neg. Negus. de pignor. & hy-
 poth. part. princ. 4. n. 1. & 2. Cardin.
 Tuscb. d. tom. 6. pract. conclus. 15. n.
 18. lit. P. Menoch. de adip. poss. remed.
 5. n. 44. Guid. Pap. decis. 6. n. 1. Mo-
 lin. de contract. quest. 52. n. 376. qui-
 bus accedimus, & ita decisum esse
 per textum inevitabilem in l. quā-
 vis, al. Callippo. 45. ff. de Solut. tra-
 dit. Matth. Coler. in decis. Germ. part.
 post. decis. 231. n. 3. quamvis supra
 monuerimus d. l. quamvis, loqui
 de pacto, simili legis commissoriae
 pacto.*

pacto. Ratio negativæ etiam potest esse: quod ubi eadem ratio, ibi eadem juris dispositio. *l. illud. 32. ff. ad L. Aquil. l. a Titio. 108. pr. ff. de V. O. Ad. l. 25. & l. 26. ff. de jur. dot.* quod attinet, facile apparet eas plane non loqui de pignore, & sic neq; de hac lege commissoria. Alias non ambigitur, consentientibus conjugibus, rem pro dote numerata, vel pro re dotali, pecuniam dari posse numeratam.

XXII.

Quæritur, si debitoris juramentum accesserit pacto legis commissoriæ, an tum sit validum? Præmittimus illam, quæ practicis vulgarissima est, distinctionem: nempe aliam esse quæstionem: an juramento confirmetur pactum vel contractus invalidus? an vero jura-

juramentum additum contra-
ctui prohibito, sit servandum?
Respondent, juramentum, su-
per contractu nullo de jure, mi-
nime firmare contractum, sed ob-
ligare tamen animam jurantis ad
observantiam juramenti. *Panor-
mit. in cap. significante. 7. X. de pig-
nor. n. 4. Neguzant. de pign. d. par. r.
pr. 4. n. 4. Gail. 2. obs. 40. n. 4. Con-
cludendum, licet pacto legis com-
missoriae, juramentum accesserit,
tamen illud per hoc non firmari,
Imol. Speculat. Andr. Panormit. Bar-
tol. Alberic. Joan Faber. Angel. Gui-
do Pap. Bertrand. Tiragell. Molin.
Lup. Anton. Faber. in Codic. lib. 8.
tit. 22. def. 1. n. 11. Carpzov. in juris-
prud. forens. part. 2. constit. 30. de-
fin. 43. num. 3. quæ regula amplia-
tur. ut obtineat quoq; quamvis in-
directe, vel ex post facto adjectum
sit*

sit juramentum, *Vid. Setser. de ju-
 ram. lib. 2. cap. 11. num. 6. & 7. ibiq.
 allegat. dissent. Bald. Sibi contra-
 rius, & Bertrandus sibi contrarius.*
 quod omnes conventiones, con-
 tractus & pacta, quæ lege fieri pro-
 hibentur, si fuerint facta, non so-
 lum inutilia, sed pro infectis etiam
 habentur, ut juramentum accesserit,
*l. non dubium. §. C. de ll. l. juris-
 gentium. 7. §. & generaliter. 16. ff.
 de pact. Anton. Tessaure decis. pedem.
 32. n. 6.* Sane, quid tandem in ef-
 fectu prohibitum esset, si juramen-
 ta, improbatam ll. obligationem
 redderent efficacem? An non fa-
 cili negotio creditorum calliditas
 ad jurisjurandi religionem adige-
 ret cupidos & egendes debitores?
 An non interdum faciles sunt ho-
 mines ad jurandum, contentu re-
 ligi-

religionis! *l. quæ 8. pr. ff. de condition. institut.* Multi etiam ex consuetudine, cum opus non est, Sacramentis abuti solent. An autem sanctissima res & numinis divini invocatio, jurisjurandi religio & prætextus, malum & legib. prohibitum negotium reddet validum? Cum eadem facilitate, quis ad jurandum induci posset, qua inducitur ad pactum legis commissoria, pignoris contractui adjiciendum. An non hac ratione permetteretur per obliquum, quod directo fieri nequit? interim cum quid prohibetur, prohibentur omnia, quæ sequuntur ex illo. *c. cum quid. 39. de R. J. in sexto.* & uno prohibito, omnia alia media & viæ, per quæ & quas ad illud pervenitur, prohibita

ta

ta sunt & prohibita. *l. cum quid. una*
84. de R. J. in sexto. l. scire. 21. §. 1. ff.
de tutor. & curat. dat. arg. l. cum.
hi. 8. §. si cum 20. ff. de transact. l. be-
res 79. §. ult. ff. de condit. & demon-
str. l. lege 7. C. de natur. liber. Et
 annon alias melius faceret prudēs
 legis lator, si illud plane non pro-
 hiberet, aut illicitum pronuntiaret,
 quod siue arguta privatorum ho-
 minum calliditas, siue malitia, pro-
 lubitu iterum licitum, & justum &
 validum, juramentorum adjectione
 ne posset efficere? Accedit, jura-
 mentum ita esse intelligendum, ut
 minus jurantem adstringat. *Franc*
Cardin. Mantig. in decis. Rot. Roman.
decis. 40. n. 7. & decis. 52. n. 5. imo
 contractus improbatus & alioqui
 suspectus, ex juramenti appositio-
 ne redditur multo suspectior. *gloss.*
in

inc. significavit. X. de censib. Tirac-
quell de utr. retr part. 2 in prefatione.
n. 16. in fin. Matth. Cuno. de pact. lib.
1. cap. 16. n. 104. diss. Fabian. de Mon-
te S. Sabini de emtion question pr. 70.
num. 11. Nam, dum ad jurisju-
 randi religionem debitorem suum
 creditor adigit, ipse nimis caute a-
 gere voluisse videtur, & propterea
 se suspectum reddidit. Omnis ei in
 incautelis nimietas doli fraudisq;
 suspicionem inducit, & quo plus
 cautela, eo plus fraudis & doli sub-
 esse praesumitur. *Mart. Mont. re-*
spons. 47. per tot. Flam de Ambas. vol.
2. consil. 98 n. 52. David Hopngk, de
jur. protect. conclus. 35. lit. b.

XXIII.

Quamvis haec vera sint de jure
 civili & apud civilistas, dubia tamē
 videntur de jure canonico, prae-
 pue

pue ob *c. quamvis 2. de pact. in sex-*
to, ubi asseritur, pacta, etiam à le-
 gibus civilibus improbata, si jura-
 mentis firmata fuerint, servanda
 esse. Idem videtur innuere *c. cum*
contingat 28. X. de Jurejurand. & di-
 cit *Gail. lib. 2. obs. 39. n. 15. & obs. 40.*
n. 4. multa esse jure civili prohibi-
 ta, quæ tamen ratione juramenti
 de jure canonico subsistant, & in-
 ter exempla ponit pactum legis
 commissoriæ, per *c. significante. 7.*
X. de pignor. Sed animadverten-
 dum, ipsum Gailium, qui de pacto
 nostro leg. comm. non loquitur,
dict. obs. 40. n. 4. in fin. concludere,
 juramentum super contractu nul-
 lo, nō firmare contractum, sed de-
 ligare jurantem Deo ad observan-
 tiam. Et dicimus nos ante modo
 dicta procedere, si alia juris cano-
 nici

nici requisiti adsint. Hoc autem
 iuramentum non posset ostendere
 tuas sorores seu comites, iudicium
 iustitiam, & veritatē *c. etsi Christus*
26. X. de jurej. can. animadvertendum.
XXII. quest. 2. & esset vinculum ini-
 quitatis. *c. quanto. 18. X. d. t. de jurejur.*
 Tres autem modo enumeratos co-
 mites, iuramentum in nostro arti-
 culo præstitum, sibi arrogare mi-
 nime posse, ex eorum declaratione
 satis patebit. *Ad veritatem* quod
 attinet, ea respicit conscientiam,
 & ea quæ vere facta sunt, fieriq;
 possunt, ac ut id quod asseritur,
 verum omnino sit, atq; id quod
 negatur utiq; falsum, & tandem,
 ut id, quod iuramento firmatur,
 tam de rei, quam conscientia ve-
 ritate intelligatur. Et requiritur, ut
 jurans clare exprimat, quid sentiat,
 non

non ambigue aut fucata arte, ne al-
 ter decipiatur. Unde placet jus-
 jurandum juxta deferentis men-
 tem, non jurantis, interpretandum
 esse, *c. quacunq; XI. quest. 5. Judi-
 cium* habet oculum ad animi dis-
 cretionem, i. e. ut deliberate &
 cum grano salis nec temere jura-
 mentum præstetur, & circumspe-
 ãte, compositæ, prævia consultati-
 one & maturo judicio omnia per-
 agantur, tam in modo jurandi,
 quam in causa, in qua juratur. Ju-
 stitia requirit, ut id, quod juratur
 justum, æquum, honestum sit, tur-
 pitudine & iniquitate omni exclu-
 sa. Contra justitiam quoq; erit, si
 dolo, metu, vi, aut alio quocunq;
 illicito modo extortum sit. *Joan.
 Baptist. Marchesan. decis. utr. signa-
 tur. part. 1. commiss. n. 2. & seqq.
 D. Franc.*

Franc. Marc. part. 2. decis. 122. n. 6.
Jerem. Setser. de juram. lib. 1. cap. 18.
Coras. in l. admonendi. 31. ff. de jurej.
n. 7. & 8. Covarr. in c. quamvis. de
paet. in 6to. p. 1. §. 6. Atq; nisi e-
numerati comites juramenta co-
mitentur, perjuria dicuntur can.
animadvertendum. 2. XXII. quest.
2. c. Sacramenta 11. XXII. quest. 4. c.
sicut nostris. 27. X. de jurejur: non
quod proprie sint perjuria, quæ ex
dolo proficiscuntur, dicunturq;
mendacia juramēto firmata: Bald.
in l. ult. C. de jurej. Jul. Clar. sentent.
lib. 5. §. perjurium. n. 1. & 9. Mar-
cbes. dict. comm. 1. n. 20. Carpzov.
prax. crim. part. 1. quest. 46. n. 2. aut
quod propterea dicantur perjuria,
quia temere jurans non servaverit,
aut servare nolit: verum quod id
juravit, quod fas non erat implere

aut non tenebatur, etiam iuramento præstito perficere. Quin magis pejerat temerarium iusjurandum implens, quam negligens. Idcirco in ipso iurandi actu perjurium perpetratur frangiturq; iuramentum; cum fiat promittendo id, quod necessario servandum non est, nec ullam servandi obligationem inducit, & quod absq; crimine & gravi culpa servari ac impleri nec debet nec potest.

XXIV.

Hinc varia iuramenta, modo enumeratis necessariis requisitis, destituta, aut ipso jure nulla sunt, aut facile locum invēit absolutio, relaxatio, seu habilitatio ad effectum agendi & excipiendi. *Vid. Marc besan. decis. part. 1. commiss. 1. 2. 3. 4. 5.* qualia sunt iuramenta, ab

adolescentibus amantibus & amo-
 ris oestro percitis, bellis amasiis
 prestita, quibus eis, patre & matre
 invitis & non consentientibus,
 matrimonia promiscere. Quamvis
 enim ejusmodi juramentum abso-
 lute consideratum, merito sit ser-
 vandum: attamen parentum exi-
 stentia impedit ejus effectum &
 obligationem. Annon, si istud
 juramentum, nulla ratione paren-
 tum consensus vel dissensus habi-
 ta, promissionem & actum validū
 redderet, absurdum istud & incon-
 veniens sequeretur, liberos hac ra-
 tione parentum jura & potestatem
 eludere posse. Quilibet enim,
 quod impium foret, & justitiæ, re-
 verentiæ, bonisq; cunctis moribus
 directo contrarium, hac cautela
 uti, & ad enervandam parentum
 auto:

auctoritatem abuti posset. *Joach. a*
Beust. de jur. connub. part. 2. cap. 48.
per tot. Sed an iuramenta calore
 iracundiæ facta obligant? Non.
 Auctoritate destituuntur. *bono tex-*
tus in l. alienam secta ibiq. DD. C. ad
L. Jul. Majestat. Philipp. Dec. ad l.
quicquid. 48. ff. R. J. n. 4. Seraphin.
de Seraph. de privil. juram. privileg.
143. Verum an iuramentum irati
 perseverantia & perpetuitate ani-
 mi convalidatur? Validatur: quia
 iudicium animi omnino non ab-
 fuisse, ex ipsa irati habitatione & cō-
 firmatione subsequuta, manifestum
 fit. *d. l. quicquid calore. 48. ff. d. R. J. l.*
divortium 3. ff. de divort. Porro iura-
 mentum latronibus, de vita per pe-
 cuniam redimenda prestitum, non
 est obligatorium: *Bodin. de Republ.*
lib. 1. cap. 1 pag. 2. Donell. 21. comm.

13. *Setfer. dict. loc. cap. 20.* neq; si aliquis juraverit, se nemini pecuniam mutuo daturum, & nunquā fidejussurum. *Covarruv. in cap. quamvis. de pact. 6. part. 1. §. 6. n. 18.* verum si aliquis jurasset, se jurare & testimonium perhibere nolle: an iste liber erit? Minime. Compellendus est ad depositionem. *c. perveniens. 4. X. de testib. cogend. c. intimavit. 18. de jurejur.* ratio est: ne veritas occultetur: & quia veritatem occultans, iram Dei super se provocat. *c. quisquis. XI. quest. 3. Gail. 1. Obs. 100. num 3.* Hæc exempli loco adduxisse, abunde sufficere possunt.

XXV.

Si etiam hic aliquis objiceret, omne juramentum esse fervandum, quod sine æternæ salutis interitu
fer.

servari potest, & in nostro casu cō-
 tractui adjectum, si impleatur, ni-
 hil æternæ salutis contrarium com-
 mitti. *c. cum contingat. 28. X. de*
jurejur. Scire debet, in hoc & ali-
 is textibus addi: Si sine vi, sine do-
 lo & sponte præstitum sit, ac in al-
 terius præjudicium non redundet.
cap. quamvis de pact. in 6to. Deinde,
 ut debitor sine dispendio suæ salu-
 tis servare posset, attamen nequit
 servari sine dispendio creditoris
 iniqui, qui defraudaret proximum
 suum & læderet enormiter, & in
 effectu usuras mordentes prohibi-
 tasve acciperet, de jure canonico
 salutis nocivas & contrarias. *tot. tit.*
X. & in 6to de usur. Nec a dolo
 se poterit liberare creditor, sciens
 pignoris valorem verumq; pre-
 tium summam mutuo datam plu-
 rimam

rimum excedere. Nec textus di-
 cunt, contractus invalidos, validos
 reddi iuramentorum adiectione:
 Sed iusjurandum canonice præsti-
 tum esse servandum, quæ longe dif-
 ferunt. Et certum est, iuramentum
 sequi naturam actû cui adiungitur.
l. ult. C. de non numer. pecun. Fas. Dec.
Et Dd. in l. ult. ff. de reb. credit. Tressaur.
decis. 47. Et decis. 166. n. 4. Gadd. de
contrab. stipulat. cap. 5. concl. 11. n. 162.
 Et quicquid sit, certe magis delin-
 quit & peior est creditor ad sanctis-
 simam iurisjurandi religionem
 miserum debitorem compellens,
 quam alius proximum suum sine
 æterni & iustissimi numinis invo-
 catione circumveniens & lædens
 enormiter: quod præter & ultra
 injustum lucrum quod ipse avet,
 super negotio jure prohibito, ani-
 mam

nam debitoris, juramento extor-
to, in periculum videtur conjice-
re. *Ad auth. Sacramenta puberum.*
C. si advers. vendit. Si objiceretur,
responderi solet: loqui eam de va-
lidis contractibus, quod indicant
verba, *de contractibus non retractan-*
dis, quæ ad licitos & perfectos sal-
tem pertinere possunt.

XXVI.

Videtur deinde juramentum in
hoc nostro casu, bonis moribus
contrarium, & sic minime obliga-
torium esse. Et quis negaret ma-
lis moribus convenire, & non mo-
do paciscentium conscientia, sed
etiam reverentia & autoritati
summi magistratus politici cōtra-
rari, legis, deliberatione mature
habita, publice promulgatæ hone-
stæ piæq; vim efficaciam velle elu-
dere,

dere, imo plane labe factare. An non in effectu idem esset, ac si jurarent, se nolle huic vel illi legi fraudem prohibenti & iusta mandanti obedientiam præstare? Quin hac ratione omnia jura & cunctas ejusmodi laudabiles sanctiones subditorum nonnullorū malitia destrueret posset. Et si nemo in testamento suo cavere valet, ne leges in eo locum habeant. *l. nemo. 55. de leg. 1.* licet maxime ultimarum voluntatū favor ubiq; inveniat: atq; nihil hominibus magis debeatur: quam ut supremæ voluntatis, postquam jam aliud velle non possunt, liber sit stylus: & licitum, quod iterum non redit arbitrium. *l. 1. C. de SS. Eccles.* multo minus contrahentium avaritiæ & improbis artibus, tale quid indulgendum, quo queant

ant optimæ & turpi lucro fraudibusve obviam euntis legis prohibitionem inanem reddere, & sanctissima re, scelera & concupiscentiam operire. Sed objicere aliquis hic posset; ea, quæ de juramentis in hac & præcedentibus nonnullis thesibus dicta sunt, ad hanc materiam vix pertinere. Dicimus: nec nos id inficiamur: interim excusamus ita: Ex necessitate quasi debuimus aliquatenus prolixè ostendere, juramenti adpositionem non posse efficere, quo legis commissoriæ pactum in pigrioribus locum habeat. Nam nisi hoc esset cuncta quæ prohibita sunt, & contra legem commissoriæ disputantur, effectum omni, si juramentum accederet, carerent.

Jam tandem quæritur, an legi commissoriae in pignoribus additum juramentum sit servandum? *Affirm. Panormit. in c. significante. 7. de pignorib. n. 4. Negus. d. part. princ. 4. n. 3. Gail. 2. obs. 39. 40. 41. Henric. Zæf. ad tit. X. de jurejur. n. 56.* quamvis posset forte ex ante dictis contrarium defendi, tamen volumus hos libenter sequi, cum in effectu parum videatur interesse. Et quidem rescriptum est *in c. debitores. 6. X. de jurejur.* teneri jurantem domino reddere juramentum, i. e. secundum juramentum facere; non quod parti quid juris accesserit, sed ne nomen domini in vanum jurans adsumsisse videatur, in cujus reverentiam jubetur illud observare. Nihil tamen obstante juramento, cui satisfecit jurans, relaxatio.

xationem & absolutionem iuramenti, nisi sponte creditor remittere velit, petere & impetrare potest, & postea omnia repetere, quæ sine causa esse videntur apud creditorem. *c. 1. c. 2. 6. 7. 13. 16. 18. 33. X. de jurej.* Et absolvunt canones a iuramentinexibus, etiam tum, quando iuramentum potest servari sine æternæ salutis dispendio *c. 8. d. r.* & quamvis, si actus a jure sit prohibitus, cui iuramentum accessit, in ipso jure sit nullum, & sic non opus habeat absolutione. *Abb. in c. cum contingat. X. b. r. Peregrin. vol. 1. cons. 73. n. 41. dicit tamen Thesaur. decis. pe demont. 223. n. 18. in fin.* tutius esse iuramentum propria auctoritate non spernere, sed relaxationem tam ad effectum agendi, quam excipiendi petere ob animæ & conscientiæ pacem, quam sequi

sequitur, *Bernhard. Greven. conclus. pr. lib. 1. conclus. 22. n. 5.* ubi multos allegat. Distingvi forte etiam nove possit, an sciverit debitor pactum legis commissoriae in pignoribus esse prohibitum, an ignoraverit prohibitionem. *arg. c. quanto. 18. X. d. t. de jurejur. de processu relaxationis vid. Gail. 1. obs. 22. & seqq. & Bernhard. Greven. d. lib. 1. conclus. 22. & seqq. Matth. Berlich pract. conclus. part. 2. conclus. 44. n. 1. & seqq.*

XXVIII.

Quæritur an efficax esset lex commissoria, si ejus formula conciperetur hoc modo? Post centum dies non liceat Titio debitori meo, solvere vel offerre mutuam acceptam pecuniam, ad pignoris lutionem. Dicendum, & hoc & si. mile

mile pactum invalidum est conditioq; Hæc locutio ad prohibitum finem tendit. Non tam formula & conceptio verborum, quā efficacia observanda. Si substantia adest & vis rei, quid verborum varietas præpostera. *l. pro emptore. §. 2. ff. pro emptore.* & quis ignorat rebus poni leges, non verbis. *l. ult. nullo. 28. C. de usur. gloss. Et DD. in l. ult. C. de pact. pign.*

XXIX.

Quæritur, si pactum legis commissoriæ in pignoribus consuetudine approbatum esset, an vim haberet & consuetudo & per consequentiam conditio commissoria? Recte negat Baldus in *l. consuetudinis. C. que sit long. consuet.* Et Joann. Bapt. Lup. de *usur. Et commerc. illic. comm. 2. in prefat. n. 15.* Consuetudi-

tudine non obstante, effectu care-
re ejusmodi conditionem, ratio
dari potest: quod male inventa
malæq; consuetudines neq; ex
longo tempore, neq; ex lon-
ga consuetudine confirmantur.

text. in Novell. 134. cap. 1. circ. fin.

Quamvis autem ingens sit con-
suetudinis authoritas & potentia,
*per l. 32. 33. 36. 39. ff. de LL. c. 4, c. 6.
c. 7. distinct. 11. c. 6. c. 7. c. 9. distinct.
12. Et t. t. X. de consuetud.* interim
his facile satisfieri potest. Si di-
xerimus procedere, nisi consuetu-
do sit prava. *c. 1. dist. 11.* nisi obstet
authoritas canonica. *c. 3. distinct.
12.* nisi illicita per eam perpetren-
tur. *c. 8. d. distinct. 12.* nisi sit con-
tra rationem & legem. *c. 4. d. di-
stinct. 11.* & posset distingui, an le-
gem habeamus expresse aliquid
prohibentem, & disponentem, an

vero

veronullam? Illo casu nihil efficit
 consuetudo, quod legem aut rati-
 onem vincere nequit. *l. 2. C. quæ sit
 long. consuetud. d. c. 4. distinct. 11. cap.
 ad nostram. 3. X. de consuet. l. 32. pr.
 ff. de ll. ibi:* de quibus causis scri-
 ptis LL. non utimur *l. 33. d. 1. ibi:*
 pro jure & lege, quæ non ex scriptis
 descendunt. Si in quodam re-
 gno non exstaret lex scripta prohi-
 bitiva, valeret consuetudo. Si in
 republ. libera exstaret & populus
 aliter vellet, valeret itidem cōtra
 legem, quā abrogaret cōsuetudo.

XXX.

Quæritur, an valeat pactum le-
 gis commissoriæ pignoris contra-
 ctui adjectum, non ab initio, sed ex
 intervallo? Valere multi statuunt,
 quoad retentionem & exceptio-
 nem quærendam creditori, pigno-
 re

rioris conditionis est quam ante. Jam nullum plane ei superest medium, neq; pignus quod ante habebat, jam amplius tenet: nisi igitur pignus vendi velit, quod nondum faciet, facile consentiet in conditionem commissoriam. Dicit proprio motu, quasi, Domine creditor, habeas quæso patientiam modicam. Milerere conditionis meæ. Nisi solvero intra mensem, quod debeo, cum usuris, pignora-
ta res tua erit pro debito, vel arbitrio tuo libero sit relicta, & absoluto. Sic apparet, rationes non cessare fraudis licet ex intervailo sit adjecta commissoria lex. Porro *l. ult. C. de pact. pignor.* loquitur generaliter, ergo generaliter intelligenda. *l. 1. §. 1. ff. de legat. prest. l. 1. §. 3. ff. de aleator.* & lege non distin-
gven-

gvente nec nostrum est distingve-
 re. *arg. l. de pretio. 8. ff. de publician.
 in rem act. ibiq. Gotbosed.* Et alias
 fraus facile fieret *d. l. ult.* quæ autem
 fraudandæ legis causa adscripta
 sunt, ipso jure rescinduntur. *l. hoc
 modo 64. §. 1. ff. de condit. & demonstr.*
 Concludendum hinc cum *Pinell.
 ad l. 2. C. de resc. vend. d. n. 30.* con-
 tra communem esse judicandum.
*Ad l. Titius. 34. ff. de pignor. action.
 & l. quamvis. ff. de solution.* potest
 dici, quod supra monuimus.

XXXI

Quæritur, an valeat conventio
 hæc: Si intra dies centum solutio
 facta non fuerit, res oppignorata
 creditori, justo pretio tunc defini-
 endo, sit vendita? Affirm. Cessant
 hic rationes prohibitionis. Valida
 est sub conditione honesta con-
 tracta

tracta emtio & venditio. *l. hac venditio. 7. ff. de contr. emt.* & in specie constitutum est, ut, quoties sic composita sit venditio, quanti ille æstimaverit, sub hac conditione staret contractus. §. 1. *f. de emt. & vend. l. ult. C. de contrab. emt.* Æstimatio autem in nostro casu, fiet arbitrio boni viri, seu per bonum virum. i. e. iudicem. *l. continuus 137. §. 2. ff. de V. O. l. cetera. 4. §. 1. ff. fam. hercisc. l. vir bonus 18. ff. judicat. solv. l. ult. §. ult. C. de jur. domin. impetr.* Nec resistit *l. ult. ff. de contrab. emt.* quod pro debito pignus creditor vel accipere vel habere volebat. Ita sentiunt. *Bar. Salyc. Panormit. Negusant. Fabian. de Monte S. Sabini, Mantie. Cæpoll. Tiraquell. Lup. & omnes, quos vidimus, excepto Moder. Paris de contract. quest.*

32. & Carol. Molin. de commerc. quest.
 52. num. 359. ubi objurgat Guido-
 nem Pap. dicentem se hoc practi-
 casse in suo rustico; & taxat repro-
 batq; consilium quorundam anti-
 quorum, quod dederunt foenera-
 toribus; ut facerent fieri instru-
 mentum hoc modo. Si pecuniam
 nō solvas ad tempus, sit fundus mi-
 hi emptus justo pretio declarando,
 arbitrio talis & talis, quos ex tunc
 eligimus arbitratores & bonos vi-
 ros. Tandem ipse distingvit inter
 pactum hoc incontinenti, & ex in-
 tervallo adjectum, ac hoc admittit.
 Tunc etiam merito pactum inva-
 lidum esset, si constaret, foenerato-
 rem prius egisse cum dictis arbi-
 tratoribus de aestimando fundum
 pro debito, licet multo plus va-
 leret.

Quid juris: Si pactum esset simpliciter, pignus tibi erit venditum si intra 100. dies non solvero, omisso vel pro debito, vel pro justo pretio? Valet pactum. Intelliguntur contrahentes de justo pretio sensisse, licet expresse minime dixerint. *Bart. in l. si fundus ff. de pignor. act. Panormit. in c. significante. X. de pignor. n. 6.* Rectissime: quod ita verba interpretanda sunt, ut actus valeat, & is accipiendus sensus, qui rei gerendæ aptior est, & ut res in tuto sit. *l. quotiens. 80. de V. O. l. quotiens. 67. ff. de R. J.* Interpretatio vitiosum reddens actum maligna habetur. *l. si ita. 126. §. 2. ff. de V. O. ibiq. Gothofred. & semper benignior amplectenda & fraudem excludens. l. benignus. 18. ff.*

*de ll. l. 2. de liber. & posthum. l. qui
daos 18. §. 1. de manum. testam.
quod non minus iustius quam tu-
tius. l. pen. de his qua in testam. de-
lent.* Contrahentes etiam præsu-
muntur, voluisse se conformare ad
ius commune, & contractus requis-
sita naturaliaq; præferre. *Maxim. 1.*
**Ordnung der Notarien zu Eöln/
de anno 1512. §. Dann nach dem die
Verwilligung. ibi. Dann wiewohl
das Recht vermutet/ und dafür ach-
tet/ daß die Parthenen alles das/ so
nach der Natur des Contracts/ und
Gewohnheiten des Orts gewöhn-
lich abgeredt würd/ verwilliget ha-
en/ ob gleich solches aus dem Pro-
col nicht erscheine/ noch auch von
den Parthenen ausgedruckt würde.**
*4. pr. ff. de usur. Mantic. de tacit.
amb. convent. libr. 1. tit. 10. n. 9. &*

regulariter illa interpretatio verborum amplectenda, quæ inducit validitatem actus & excludit delictum. *Tuscb. pract. conclus. tom. 6. conclus. 15, n. 22. lit. P.*

XXXIII.

Quæritur, an pactum legis commissoria in pignore locum habeat inter debitorem & fideiussorem saltem? *Affirmat gloss. Bart. Bald. Abb. Salyc. Castres. Fabian de Monte Costal. Lup. Mozz. & DD. comm. per l. ult. C. de contrab. emt. & vend. Negativa melior, quam tuentur Didac. Covarr. var. resolut. lib 3. cap. 2. n. 7. Ar. Pinell. ad l. 2. C. de resc. vend. in rubr. part. 2. n. 31. cap. 1. Molin. de usur. quest. 52. Eman. Soarez. in comm. op. lit. f. n. 130. ubi dicit quod hanc nostram contra omm. cordate defendat Pinellus. Dan. Moller. lib. 2. Semestr.*

Semestr. cap. 34. n. 5. Anton. Hering?
de fidejuss cap. 11. num. 206. Et seqq.
Henr. Zæf. in comm. ad ff. tit. de pi-
gnor. n. 20. Observandum est, ne
 fidejussores sub periculi suscepti
 titulo, illicitas & usurarias pactio-
 nes, exercent. Eadem hic etiam
 debitoris fragilitas & captio, & a-
 varitia fidejussoris viget. Postquam
 solvit fidejussor, alius non est quam
 creditor. Non excepit fidejusso-
 rem. *l. fin. C. de pact. pignor.* qui ni-
 hil aliud præter indemnitatem de
 jure sibi stipulari potest aut debet.
Ad l. ult. ff. de contr. emt. Resp. 1.
 Non esse in ea quid decisum de le-
 ge commissoria: quod res datæ in
 pignus creditori, non fuerunt datæ
 pignori fidejussori, neq; illius me-
 minit Jctus conditionis, sed alte-
 rius conditionalis venditionis. 2.

Posito res illas pignori datas fidejussori, non propterea tamen adesset lex commissoria. Non habetur in textu, pignus pro debito maneat: Sed simpliciter dicitur, pignus maneat & tunc intelligitur pro justo pretio. Talis conventio improbata non est, per suprà dicta. 3. Posito, legis commissoriæ mentionem plane facere textum *in d.l. ult.* diceretur: de pacti ejusmodi vigore tunc temporis plane dubitatum non fuisse. Sed in limitationem *legis. ult. C. de pact. pignor.* adduci non posset, quia hæc longe posterior & correctoria.

XXXIV.

Quæritur, si socer dotem genero in pecunia numerata promisit, & fundum propterea pignori dederit hoc pacto: quod si intra annum

num

num unum, pecuniæ promissæ
 summa soluta non fuerit, fundus
 ille sit in dotem pro dicta pecunia
 datus, an valeat pactum? *Negus-*
sant. de pignor. d. part. princ. 4. n. 8.
 valde disputabilem articulum vo-
 cat, ipse negat & cum eo nos. Non
 videmus justam differentiæ ratio-
 nem, quare marito ratione dotis
 hoc debeat concedi, quod uxori
 non permittitur, de quo supra a-
 ctum. Dicis, in multis juris no-
 stri articulis deterior est conditio
 feminarum, quam masculorum.
l. in multis 9. ff. de stat. homin. Di-
 cimus non sequitur & in hoc. De-
 inde, si majora non sunt concessa
 mulieribus privilegia in dote re-
 cuperanda, quam maritis, certe
 minora illæ non habent. *text. in l.*
un. C. de rei uxor. act. l. assiduus. 12.
 E 3 C. quæ

*C. qui pot. in pignor. l. 1. solut. ma-
 trimon. & passim. ex quibus abun-
 de apparet, quam fidelem curam,
 optimi legum latores, feminarum
 habuerint. Tam solliciti non fu-
 erunt legislatores de maritis, & sic
 non contraria erit, sed potius ami-
 ca. l. quamvis. al. Callippo. ff. de so-
 lut. & scribit Nevizan. in Sylv. nupt.
 si quis. 93, habent mulieres infini-
 tas prærogativas, quas viri non ha-
 bent: quæ copiosius scriptæ com-
 perirentur, si mulieres scriberent,
 ut viri faciunt, & tunc ipsos viros
 confunderent. Hinc non vide-
 tur deesse mulieribus ius, sed sci-
 entia & probatio. arg. l. duo 30. ff.
 de testam. tutel. Dicunt porro,
 propterea hic valere talem condi-
 tionem: quia ratio prohibitionis
 legis commissoriæ est, quod debi-
 tor*

tor egenus, ut pecuniam accipere posset, omnis generis pacta faceret: hic autem, promittentem dotem, non opus habere pecunia: & deinde, quod mariti vel Sponsi amantes, ab uxoribus & Sponsis soleant facillime ad pacta compelli, uxoribus magis proficua, quam sibi. Dicimus ad hoc: Pater seu socer indiget ubiq; pecunia pro dote danda, & si non haberet, facile compellitur ad omne pactum, ut Socerum quietum habeat, & sibi filiaq; benevolum: ut filia, quæ ob varias causas desiderabit conjunctionem anxie, succurrat, eamque quæ res fragilis difficilisq; custodia, & quæ servando servari nequit, ad alium bona gratia & rogatus, honorifice transferat. *Negusant. d. l.* etiam de hac re judicat ita:

Magis frequenter contingit, quod mariti in dotibus habendis, volunt habere utiliora pacta quam dare. Difficilius enim reperiuntur mariti, quam uxores, ut experiuntur & beneficiunt qui habent filias nubiles. Et vitæ consortem invenire difficile non est: *Dicit Leo. Novell. 91.* Puellæ autem facilius inducuntur ad matrimonia: quia eis non tam sunt onerosa sicut viris. *Nevizan. in sylv. nuptial. lib. 1. n. 3.* Imo dicunt nonnulli quod mulieres sint foetor in lecto, ad quod respondet *Nevizan. lib. 4. n. 105.* quod de hoc non habeant quærere mariti: quia mulieres secum dormire non coguntur, & addit: nescio unde isti talia commenti sint in mulieres, quarum nullam ego unquam cognovi nisi amœnam, & sua-

svavem odorem, sicut cinamomū
 & balsamum aromatizantem &
 spirantem quasi myrrham electam
 dari svavitatem odoris. Atq; nisi
 mulieres viros mundarent, erugo,
 tineæ, scabies, pulices, cimices, pe-
 diculi, plati & aliæ innumera im-
 munditiæ & reptilia plura, viros
 infestarent, roderent, consume-
 rent, &c. *hactenus Nevizanus.*

XXXV.

Quæritur, an legis commissorie
 pactum locum habeat in datione
 in solutum? *Affirm. DD. comm.
 Bart. Castrens. Angel. Salycet. Man-
 tic. Purpuratus,* qui dicit invenire
 se neminem, qui expresse contra-
 dicat: modo res data fuerit in so-
 lutum, pignore antea nullo consti-
 tuto: quod similis sit emtioni &
 venditioni. *l. eleganter, 24. ff de pi-
 gnor.*

ignor. action. Consentimus, si pacti formula fuerit concepta: nisi solvero pecuniam mutuo acceptam, dabo in solutum fundum pro iusto pretio. Nam si fuerit dictum pro debito vel pro centum, rotunde dissentiremus. *Cravett. lib. 3. cons. 327. n. 4. Honded. vol. 1. part. 3. consult. 31. n. 32. & seqq.*

XXXVI.

Quæritur, an in locationis & conductionis contractu? Dicendum est: quod emptio & venditio, & ille contractus iisdem juris regulis consistunt. *pr. & §. 3. Inst. de Locat & conduct. l. 2. pr. ff. eod.* Videtur in locatione & conductione quasi celebrari operarum & usus emptio & venditio. Ob tantam contractuum familiaritatem, olim, in quibusdam, quæri solitum, utrum

utrum emtio & venditio celebra-
ta fuerit, an locatio & conductio?
*d. l. 2. §. 1. ff. Locat. Treutler. vol. 1.
disputat. 29. th. 3. lit. D. Vincent. Ca-
roc. de locat. & conduct. part. 3. tit.
mora. num. 6. ubi agit de clausula
resolutiva & annullativa contra-
ctus.*

XXXVII.

Quæritur, utrum in emphyteusi
lex commissoria sit approbata? De
hoc articulo non est dubitandum
ob textum clarum *in l. 2. C. de jur.
emphyteut.* & quidem canone justo
tempore non soluto, resolvitur i-
pso jure contractus, quamvis super
ea re nihil sit pactum, aut interpel-
latio nulla facta. Ampliatur hoc
ob minimam canonis partem non
solutam. *vid. Aurel. Corbul. de jur.
emphyteut. cap. 15. ampliatur. l. 2. 3. 4.*
Per

Per bonam etiam consequentiam,
lex commissoria ad emphyteusim
pertinet, quia & venditioni & lo-
cationi similis est. §. *adeo, 3. J. de*
Locat. & Conduct.

XXXVIII.

Quæritur, quid juris, si pacisca-
tur creditor cum debitore ita: de-
bitori in eternum non liceat pignus
luere, aut simpliciter non liceat?
Ejusmodi pactio non valet: quod
vel similis legi commissoriæ, vel
ratione effectus eadem. Secus si
convenerint inter se creditor &
debitor, ne hic intra tempus cer-
tum & modicum pignoratam rem
redimere debeat. *Salycet. in l. ult.*
C. de pact. pignor. num. 3. Et tem-
pus semper minus sit 30. annorum.
Si dictum fuerit: quod debitor pi-
gnus luere non possit, nisi post 30.
anno-

annorum lapsum, conditio & pactum haud valet, ob similitudinem legis commissoriae. *gl. in l. ult. C. de pact. pignori. verb. amissa. Imol. Jason. Alex. Lup.*

XXXIX.

Quæritur, an lex commissoria in feudo valeat, & quid juris, si Titius obligaverit fundum suum pignori, ea conditione, ut, si statuto tempore pecunia restituta non fuisset, quæ mutuo data est, res esset creditoris Sempronii feudi nomine, & jure feudali possideret? Reprobata est omnino ejusmodi feudi concessio conditionalis. Debitor, quandoque, pacto nihil obstante, feudum hypothecatum recuperare potest, pecuniam solvendo. Feudum non sub prætextu pecuniæ, sed amore & honore domini acquirendum

dum est. *text. clarus in c. 1. de feud. dat. in vic. leg. commiss. reprob. 1. F. 27. Gail. 2. obj. 159. n. 4. Vdalr. Zas. de feud. part. 12. n. 22. Vultei de feud. lib. 1. cap. 7 n. 82. Sonsbec de feud. part. 2. n. 13. Henr. a Rosenthal. de feud. cap. 6. conclus. 20 n. 1. cum sit benevola actio tribuens gaudium capientibus, capiensq; tribuendo. c. un. in quib. caus. feud. amitt. 2. F. 23. Sicut etiam dominium directum, vigore pacti a lege damnati, creditor consequi nequit, ita nec dominium utile, nec feudum, per consequentiam. Schenck. Baro a Tautenberg ad d. c. un. de feud. dat. in vic. leg. comm. Quod autem in d. modo. c. un. de prætextu pecuniæ habetur, id ipsum, quod recte monent. Schenck. Bar. Zas. & Sonsbeck. dd. Locc. non generaliter accipiendum, sed restrin-*

Aringendum ad pactum l. com-
 miss. & ad speciem subjectā, nempe
 cum modus ipse feudum compa-
 randi reprobat. Si per modum
 licitum nec prohibitum agatur,
 pecunia redimi feudum bene po-
 terit. *c. un. de investit in marit. fact.*
2. F. 15. c. un. quemadm. feud ad fil.
pertin. 1. F. 24. c. un. de natur feud.
1. F. 7. c. un. de feud. dat. minim.
Valvas. 1. F. 16. c. un. de frat. de nov.
feud. invest. Gail. 2. obs. 159. n. 1 & 2.
Bern. Greven. pract. concl. lib. 2. concl.
159. Matth. Berlich. pract. conclus.
part. 3. concl. 11. n. 30. & n. 43. Illud
 hic addendum, *cum text. in d. c. un.*
de feud. dat. in vic. leg. comm. rem
 pignoratam quandocunq; recupe-
 rari posse, aperte sentiat, lapsum
 30. annorum non impedire luitio-
 nem: quia lege commissoria in-
 ter-

ferveniente, jure offerendi nullo tempore odio paciscentis creditoris præscribitur. *Schenck. Baro. d. loc. n. ult.*

XL.

Quæritur, utrum inter debitorem & fidejussorem legis commissoria pactum valide fieri possit? e. g. Titius a Sempronio accepit mutuo centum, data propterea pignori fundo & simul fidejussore Cajo, & Titius debitor promittit vicissim Cajo fidejussori, si intra certum tempus non liberetur a fidejussione & obligatione, sedolvere coactus sit debitum, pro quo intervenit, quod fundum pignori datum creditori, in feudum possidere debeat Cajo. Vim habere conventionem ha c, nec ab ea sententia recedendum dicit *Henr. a Rosen-
thal.*

et bal. de feud. cap. 6. concl. 20. n. ult.
 Interim multi Feudistici interpp.
 aliter sentiunt, & in specie *Belvis.*
Prapof. Ifern. quod & nos facimus,
 ob rationis identitatem, & per ea
 quæ jam supra inculcavimus.

XLI.

Illa quæstio adhuc paucis ex-
 aminanda, an debitor *l. ult. C. de*
pact. pignor. valide renunciare pos-
 sit? Negandum est: quod saltem
 favori, pro se introducto quis re-
 nunciare potest. *l. pen. C. de pact.*
 hæc autem constitutio simul ob
 publicanæ facta salutem, & jus pu-
 blicum privata pacta neutiquam
 mutant. *l. jus publicum 38. ff. de pact.*
 & quia hac ratione fraus fieret cō-
 stitutioni, quod neq; esse neq; va-
 ere potest aut debet *l. hoc modo.*
4. §. 1. ff. de condit. & demonst. l. 3.
§. pen.

§. pen. ff. de Senatuscons. Macedon.
 Sane, facile constitutum onem credi-
 tores & foeneratores eluderent, si
 renunciationes validæ essent. In
 effectu idem esset, ac si sanctio non
 exstaret. Si scirent creditores, re-
 nunciatione facta, validum fieri
 pactum adjectum, semper debito-
 rem ad renunciandum adigerent,
 ad quam paratus esset, cum tanta sit
 fragilitas debitoris pecuniam que-
 rentis, ut omnia, quæ creditor po-
 stulet, facturum sit. Et qua ratione
 & facilitate inducitur ad paciscen-
 dum, eadem quoque ad renuncian-
 dum adduceretur. *arg. l. doli. §. di-*
versam. ff. de novat. l. mulier. C. ad
Sc. Vellejan. & alias quod una via
 prohibitum, non debet per aliam
 aut obliquam extorqueri. *c. cum*
quid 84. de R. J. in sexto. Bartol. a
Salyc,

Salyc. in d. l. ult. C. de pact. pignor. n. ult. Joan. Vincent. Honded. vol. 1. part. 3. consult. 31. n. 7.

XLII.

Diximus, QUA CAVETUR, UT NISI EMTOR PRETIUM INTRA CERTUM DIEM SOLVAT: Nam conditione existente i. e. non soluta, ad diem statutum, pecunia seu pretio, contractus resolvitur, & jam se exserere incipit effectus legis commissorie, *l. 2. l. 4. l. 5. ff. b. t.* Solidum autem, quod debetur, solvendum est, *Pyrrh. Maur de Solut. cap. 30. n. 1. & seqq.* Si vel minima pars pretii, post diem persolvenda restaret, emtor non excusatur. *Figel. lib. 5. meth. jur. contr. reg. 12. exerc. 17.* adeo, ut etiam ob unicum nummum, qui adhuc deest, commissoriam

riam exerceri posse, *dicat. Bald. ad
 rubr. C. de contrab. emt. n. 18.* de quo
 tamē nos valde dubitamus: quam-
 vis statuamus emtionem & vendi-
 tionem uno nummo contrahi pos-
 se, non obstante eo, quod dicitur
*in l. si quis 46. ff. Locat. & l. si quis. 10.
 §. fin. ff. de acquir. vel amitt. poss.* Si
 quis uno nummo conduxerit con-
 ductionem nullam esse, & unum
 nummum non esse pretium. Nam
 quamvis unus nummus justum pre-
 tium rei pretiosæ esse nequeat, po-
 test tamen bene esse rei conveni-
 entis. Quin ipsa experientia do-
 cet, quotidie pro uno nummo hoc
 & illud emi & vendi: & operæ pu-
 erorum nonnunquam pro uno
 nummo conducuntur & locantur.
 Possumus etiam pro nostra senten-
 tia allegare *l. si usus fructus. 66. ff. de
 jur.*

jur. dot. Hoc obiter. Propterea autem solidum præstare tenetur emtor: quod particularis solutio non minima incommoda habet, *l. plane. 3. ff. famil. bercisc.* alteri vero per alterum iniqua conditio inferri non debet *l. non debet. 74. ff. de R. J.* imo invito creditori particularem solutionem obtrudere juris ratio non patitur. *l. bis consequenter. 18. §. 4. ff. famil. bercisc. l. 13. §. offerri. 8. ff. de act. emt. l. tutor. 41. §. 1. ff. de usur. l. statuliberos. 3. §. 5. ff. de statuliber. & partis solutio non prohibet, quo minus poena committatur in solidum. l. 25. §. 13. ff. famil. bercisc. l. in execut. 85. §. 6. ff. de V. O. neq; partis solutione pignus liberatur. d. l. 85. §. 6. l. si necessarius. 8. §. 2. ff. l. si rem. 9. §. 3. l. 11. §. 4. ff. de pignor. act. l. qui pign. 19. ff.*

19 ff. de pignor. l. ult. C. debitor. vendit. imp. non poss. Monendum tamen singulariter nonnullis indulgisse leges, particularis solutionis beneficium e. g. patrimonialium fundorum possessores canonem ex indulgentia principis particularem solvunt. l. placuit. 4. C. de collat. fundor. patrimon. favore libertatis, per partes accipere cogendus etiam est creditor. l. cum beris 4. §. 6 ff. de statuliber. idem privilegium heredibus debitoris concessum. l. 25. §. 13. famil. berc. l. 5. §. ult. d. V. O. l. 25. ff. de Solut. & fidejussoribus ope exceptionis. l. quotiens. 37. ff. de Solut. l. exjudicatum. 16 ff. de judic. solv. Privilegium etiam de particulariter solvendo, novissime ex aequitate concessum debitoribus, ob bellicas calamitates, fortu-

nis lapsos, aut nimio usurarum
 cursu gravatos. *Pacificat. Osna-*
brugg. art. 8. §. de indaganda, juncto
Reichs. A. de anno 1654. §. So
 viel nun die Capitalia anlangt. ibi:
 Sals aber ein creditor nach Ver-
 fließung erßgemeldter drey Jahren/
 solche Auffkündigung thäte/ sol dem
 debitori in den nechst darauff fol-
 genden sibem Jahren freystehen und
 zugelassen seyn/ die Capital sum-
 mam particulariter und auff gewise
 se/ nach dem die Summa groß oder
 klein ist/ proportionierte billichmäß-
 sige zween/ drey/ vier/ fünff/ sechs
 oder zum höchsten sieben Termin
 abzulegen. Quamvis autem parti-
 cularis solutio pro nulla parte li-
 beret, sc. ab obligatione accessoria,
 liberat tamen opposita exce- tio-
 ne. *l. si servus 9. §. 1. ff. Siquis cau-*
sion.

tion. in iudic. sistend. & de jure canonico per partem solvens, pro parte liberatur a poena. c. suam ad nos 9. X. de poen. de dicta quaestione an particularis solutio invito creditori obtrudi possit? possunt videri negantes, gloss Bart. Alex. Fas. Neguz. Maurus, Goedd. Hotoman. Bocer. Pac. Fachin. Mattb. Bocer. Arum. Haenon. Rierner. Forster. Duar. Fas. Donell. Carpzov. diss. Dec. Alc. Coras. Hunn.

XLIII.

Quæritur, an ante diem existentem, emtor pretium creditori invito recte solvere possit? Aff. quia tempus debitoris & promissoris gratia adjicitur regulariter *l. cum tempus. 17. ff. de R. J. l. eum qui. 41. §. 1. ff. de V. O.* at pro se concessa contemnere debitor potest, & fa-
vori

a. Vori pro se introducto renunciare.
 o l pactum 46. ff. de pact. l. pen. C. eod.
 ad l. si iudex. 41. ff. de minorib. l. sed &
 e 4. §. quæsitum. 4. ff. si quis caution.
 e. jud. sistend. & quod favore quorun-
 i. dam constitutum est, ad læsionem
 eorum minimè debet torqueri. l.
 quod. 6. C. de LL. Quia totum me-
 dium tempus, liberum promissori
 relinquitur, ad solvendum. l. stipus
 latio. 38. §. inter 16. ff. de V. O. l. quod
 certa 70. ff. de solution. & quod cer-
 ta die promissum est, statim dari
 potest. d. l. 38. §. 1. d. l. 70. l. 137. §. 2.
 vel etiam ante diem adjectum. l. 1.
 §. 1. de condition. & demonstrat. l.
 Favolenus. 15. de ann. legat. l. quod
 quis. 50. de O. & A. l. qui res. 98. §. 4.
 de Solut. l. post mortem. 12. C. de fidei-
 commiss. Dd. comm. dissent. Cujac. ad
 l. 38. in verb. inter incertam. ff. de V. O.

Id autem saltem potest debitor,
 quod jure suo potest, & invito cre-
 ditore seu adversario. Neq; enim
 posse dicendus est, qui jure ab ali-
 quo potest prohiberi. Dictis au-
 tem ll. volentem creditorem non
 præsупponere, patet etiam ex
continuis. 137. §. 2. de V. O. in qua be-
 nè Venulejus distingvit inter solu-
 tionem & petitionem, illam fieri
 ante diem posse, non hanc. Tan-
 dem, quomodo ille repellendus
 esset, qui plus præstat quam debet,
 & ultra obligationem suam, quod
 facit in diem obligatus ante diem
 solvens. *l. Favolenus. 15. ff. de ann.
 legat.* Illud multum est, quod
 scribit post Paulum *de Castr. Fran-*
cisc. Munoz. de Escobar. de ratio in
administr. cap. 23. n. 55. non valere
 pactum, ut debitor quandocunq;

& etiam ante diem solutioni desti-
 natum solvere nequeat. Nos hanc
 ampliationem minus tutam credi-
 mus, quod & ipse *Escobar. d. loc.*
 videtur fateri, quando monet, hūc
 articulum esse ancipitem & pa-
 rum a DD. agitatum. Nos affir-
 mativæ nostræ hanc addimus: Si
 expresse constet, creditoris gratia,
 quod raro fit, præstationi faciendæ
 diem adjectum fuisse, idq; ipsum
 vel nominatim sit comprehen-
 sum, vel evidentibus argumentis
 appareat, præmature & ante diem
 solvere volens, repelli potest, *l. Fa-*
volenus. 15. ff. de ann. legat. l. in fi-
deicommiss. 3. §. 3. ff. de usur. l. cum
tempus. 17. de R. J. Dd. comm. &
Carpzov. Jurisprud. forens. part. 2.
constit. 28. defin. 11. & 12. Alia ex-
 ceptio est si non apto tempore &

convenienti loco oblatio facta fuerit. Satis de hac quaestione, quæ forte plane omitti posset, cum rarissime aut nunquam creditores conquerantur de solutione ante diem, sed quod elapso die suum non recipiant.

XLIV.

Quæritur, an aliud pro pecunia, invito venditori solvere emtor possit, & hac ratione conditionem commissariam evitare? Illud ipsū, quod debetur, totum in ea quantitate & qualitate, qua promissum, solvendum est. Aliud pro alio, invito creditore, non recte solvitur. *l. mutuum. 2. §. 1. l. 3. ff. de reb. cred. l. eum. 16. C. de Solut.* Illa autem solutio, quando alia res, pro re debita datur, non est vera Solutio & propria, sed repræsentativa, & dicitur
datio

datio in solutum. *d. l. eum. 16. quæ
 consentiente creditore, fieri po-
 test. l. pretii. 9. C. de rescind. vendi-
 tion. Si tamen debitor in pecunia
 numerata solvere nequeat, rem
 aliam in solutum dare potest, facta
 per judicem subtili ejus causæ æsti-
 matione. *auth. hoc nisi. C. de Solut.
 Novell. 41. c. 3. X. II. de anno 1554.*
 So viel nun die Capitalia. ibi. oder
 auff den Fall der Debitor bey dieser
 Geld klemmen Zeiten keine paare
 Mittel hätte/ noch erlangen könnte/
 durch dargebung anderer beweg- uñ
 unbeweglicher Güter / an stat paa-
 rer Bezahlung (jedoch das dem Crea-
 ditori die Wahl nach besage gemei-
 ner Rechten frey stehet) auff derosel-
 ben vorhergehende zwischen den vor-
 rigten und gegenwärtigen Zeiten auf
 das Mittel gestellte billige Schätzung*

abzulegen/der Creditor aber solche
anzunehmen schuldig seyn. Et sunt
diversi casus in jure nominatim ex-
pressi, quibus creditori invito, alia
res pro re debita, quam habet de-
bitor, recte solvitur, *vid. l. si domus*
71. §. 3. ff. de leg. 1. d. aut b. hoc nisi l. fi-
lius fam. §. 5. de leg. 1. l. ult. C. de
sur. deliber. & Pyrrh. Maur. de Solut.
cap. 7. n. 15. & seqq. ubi tradit. 46.
limitationes. Sed an audiendus
erit emtor si pretii nomine justo
tempore fatisdare vellet? Non
vult Prator obligationes ex obli-
gationibus fieri. *l. si se non obtule-*
rit. 4. §. 3. ff. de re judicat. l. item libe-
ratur. 6 §. 1. quib. mod. pignor. vel
hypoth. l. promissor. §. fin. de constit.
pecun.

XLV.

Quæritur, an ipso illo die, qui
posi-

positus, emtor pretium! præstare cogatur? Dicendum est: ita tamē ut totus ille dies arbitrio solventis relinquatur. Neq; enim certum est eo die in quem promissum est, datum non esse, priusquam is præterierit. Hinc, quod in diem stipulamur, eo ipso die, in quem stipulatio facta est, petere non possumus. §. *omnis. 2. ff. de P. O. l. cum qui* 41. §. 1. (qui §. in fine intelligendus est de effectu, sc. præsentī die peti non posse, alias sibi contradiceret) *ff. de P. O. & qui hoc mense aut hoc anno dari, stipulatus sit: nisi omni-* bus partibus præteritis anni, vel mensis non recte petet. *l. 42. ff. d. l.* Inde si conditio fuerit ita formata: nisi proximis nudinis solveris, res erit inempta, si ultimo die solvat emtor, vel quādo adhuc exiguum

spatium supersit, obtemperavit
conditioni. *l. cum 138. pr. ff. de V. O.*

XLVI.

Quamvis autem non debeat cū
facco creditor debitorem adire *l.*
quod dicimus 105. de Solution. Sed
dilatio decendii ad minimum de-
bitori sit concedenda *l. premissor.*
21. §. 1. de pecun. constit. humani-
tatis gratia *l. cum a milite. 16. §. 1 ff.*
de compensat. id tamen saltem ob-
tinet, in debitis puris & sine die.
d. l. 21. §. 1. Quare temperamen-
tum his debitis adhibendum seu
decendium, locum minime habe-
bit in legis commissorie pacto. Jam
habuit dilationem emtor & tempo-
re præparandi. Qui pure promisit
opus habet temperamento: quia
imparatus est. Sic decendiū in cau-
sa cambiorum non curari observā-
tia

tia docet. Sic interdum ipsam executionem, viginti horarum spatio aut paucorum dierum elapso, fieri notum est. Reichs. A. zu Regensburg de anno 1654. §. als auch bey den Handel Städten. In Wechselfachen zu Meßzeiten und sonstern casus vorfallen/ da nicht allein nach Kaufmans Gebrauch/ sondern nach aller Rechtsgelehrten Meinung die parata executio stracks Platz haben sol/ und innerhalb vier und zwanzig Stunden/ oder wenig Tagen zu geschehen pflegt. So lassen wir es auch/ damit die Creditores nicht öfters aus bloßer Widersetzlichkeit der Schuldiger/ nicht allein umb die Schuld selbst/ sondern auch umb allen Credit, Ehr und Nahrung gebracht werden/ darbey der gestalt verbleiben/ daß in solchen Wechself

fällen / dem Richter erster Instanz
 unbenommen sein solle / ohngehin-
 dert einiger Appellation oder Pro-
 vocation, nach der Sachen befinde
 und Ermäßigung / entweder mit / o-
 der ohne Caution der Glaubigern /
 die Execution zu vollziehen / und die
 Debitores zur Schuldigkeit anzu-
 halten. Et de lege commissoria
 loquitur *l. trajectitia 23 ff. de O. & A.*
 ex qua decisio sumenda, quæ di-
 stingvit an dies certa fuerit dicta,
 an nulla; illo casu statim ipso die
 solutio est facienda: hoc, si iudex
 dixerit, solve, & sic indefinite, mo-
 dicum spatium datum videtur. ap-
 plicatio hujus legis facili negotio
 ad reliqua fieri potest dubia, ratio-
 ne solutionis, emergentia. Modi-
 cum tamen spatium humanitatis
 gratia non excludimus, iudicis ar-
 bi-

bitrio definiendum. *arg. l. 16. §. 1. ff. de compens.*

XLVII.

Quæritur, an liceat in pacto legis commissoria post diem emtori pretium offerre, & sic purgare moram? In obligationibus dandi: ut si certa die se daturum Titius quid pollicitus fuerit, nec adveniente die satisfecerit, debitum non multo post offerendo, moram regulariter diluere poterit, si creditoris jus ex mora deterius factum non fuerit. *l. interdum. 73. §. ult. de V. O. l. sed & 17. de constit. pecun. l. et si post. 8. ff. si quis caution. in judic. sistend. l. si ita quis 135. §. Seja 2. ff. de V. O. Stephan. Forcatul. de mor. part. 3. n. 7. Joan. delaReberteria. de Mor. c. 20.* Interim concludimus non licere in nostra materia debitori seu emtori

tori purgare moram post diem:
 Quoniam in venditoris favorem
 conditio adjecta est, & emptorem
 arguit ut negligentem, callidum,
 fallacem & infidum, *l. 2. l. lege. 5. ff.*
b. r. Quoniam repente finitur
 venditio, adeo ut venditor, si velit,
 illico post diem fundum vindicare
 possit, ut dominus. Sic cum to-
 tus contractus plane sit rescissus, &
 vi pacti dominium sine traditione
 iterum translatum, non poterit
 oblatio post diem, invito vendito-
 re, tantum effectum habere, ut ex-
 citet, quod plane mortuum. Tan-
 dem, quoties dies & poena con-
 junguntur, purgationi moræ locus
 non est. *Joan dela Reberter. d. cap.*
20. per l. magnam. 12. C. de contrab. &
commit. Stipulat. addi poterit l. tra-
ectitia. 23. ff. de O. & A. idem incul-
cat.

cat. Forcatul. d. cap. 7. n. 17. Omnes etiam *H. b. t.* silent de purgatione moræ, & satis simul indicant, eam ipsam hic exclusam ob favorem venditoris, & fidem ab emtore neglectam. Quomodo aliis modis mora a debitore & creditore purgetur, *tractant Forcat. & de la Reberteria. dd. locc.*

XLVIII.

Quæritur an, si venditor, emtoris debitor ante diem existat, compensatio facere possit, ne lex commissoria vim suam habeat? Affirmamus, præsupponimus tamen debitum esse qualificatum ita, sicut esse debet in compensationis materia. Fundamento uti possumus hoc: quod, pretium ex venditione si vënditori debeatur, compensationis remedium locum habet.

bet. text. in l. si ex venditione. 7. C. de compensat. & posset illud ipsum emtor justo tempore venditori indicare, & si ille ab hoc habeat chi-rogaphum, simpliciter offerre: quamvis etiam placuerit, id, quod invicem debetur, ipso jure compensari, & a quo tempore alter alteri debitor & creditor factus est, ab eo alterum alteri quoq; debere desisse. l. si constat. 4. C. de compensat. l. si ambo. 10. pr. l. posteaquam. 21. ff. eod.

XLIX.

Interdum etiam emtor, licet solutionem tempore statuto facere omiserit, in legem hanc commisisse non intelligitur: Si justas omissionis causas & relevantes adduceret & probaret, quibus impeditus sit in explicanda ad diem solu-

lu-

lutione. *Wesenbec. in parat. b. t.*
 quid enim potest imputari ei, qui
 solvere, etiamsi vellet, non potuit
l. cum quidam. 17. si pupillo. 3. ff. de
usur. mora, quæ inculcata est, re-
 vera mora non est. *l. pecunia. 9. §.*
1. d. t. non omne, quod differendi
 causa optima ratione fit, moræ
 adnumerandum, *l. sciendum. 21. d. t.*
 Ideo qui ob justam, quam habet,
 vel habere putat, causam, solutio-
 nem differt, protinus in mora esse
 haud intelligitur: etiamsi causa
 esset probabilis saltem, aut non o-
 mnino frivola. *Honded. vol. 2. part.*
3. consult. 38. n. 21. § 22. c. g. Si
 emtor reipubl. causa abesse subito
 coactus sit, moram facere non vi-
 detur. Sive in vinculis hostiumq;
 potestate esse coeperit. *l. sed § 23.*
ff. de usur. vel si quis adversa valetu-
 dine,

dine, tempestate, vi fluminis, furo-
 re, impediatur, quo minus præstet
 & impleat promissa: tunc etiam
 exceptione adjuvandus. *l. non ex-
 igimus 2. §. 3. & seqq ff. si quis in cau-
 tion. in judic.* At non liberabitur
 a mora & consequenter a lege, si
 culpa sua, causam difficultati de-
 disset. *l. Si servum. 91. §. 1. de V. O.*
 Si difficultatem affectaverit *d. l.*
non exigimus. 2. §. ult. Si alia via ef-
 fugere potuerit obstaculum emer-
 gens & impedimentum. *d. l. 2. §.*
pen. Si temere se in difficultatem
 conjecerit, & affectaverit id, quod
 non debebat. *l. idem juris 8. §. 1. ad*
L. Aquil. Si, cum sciret se præstare
 aliquid non posse, id egerit, ut cre-
 ditori insidiaretur. *l. pen. ff. de jur.*
dot. **L.**

Deinde emptor non creditur in
 le-

legem commississe, si venditor, ex sua parte tradendo, contractum non impleverit: nam imprimis ipsam rem præstare venditorem oportet. *l. ex emto. 11. §. 2. ff. de act. emt. Hilliger. D. E. 16. comm. 19. l. C.* idem dicendum, si in aliis, quæ ex venditoris parte intervenire debuissent, mora commissæ sit. *text. in l. ult. §. ult. ff. de rescindend. vendit.* Merce non oblata, moram in pretio facere emtor non intelligitur; quod ipse venditor hic est in mora. *d. l. ex emto. 11. §. 2. si & si. pr. de act. emt.* & neutri eorum frustratio aut mora sua prodesse debet. *l. hominem. 17. ff. Mandat. l. in condemnatione. 173. §. 2. de R. J.* Fortius ergo concludendum, emtionis contractum ex hac lege non dissolvi, si post præstitutam pretio sol-

solvendo diem, pacto, nominatim
 cautum sit, ut apud emtorem tam
 diu certa pretii summa maneret,
 donec ei satisfaceret, in eo, de quo
 convenerant: posteaq; per vendi-
 torem, quo minus id ita factum es-
 set, steterit, & ob id ipsum emtor
 non omnem pecuniam solverit.
d. l. ult. §. ult. ff. de rescind. vendit.
 Et haud raro, in instrumentis, su-
 per emtionis & venditionis con-
 tractibus, cautum legimus, emto-
 rem ad certæ pretii partis solutio-
 nem non ante teneri, quam Servi-
 tutes aut jura quædam prædio aut
 fundo competentia, dubia & liti-
 giosa sint composita, aut definiti-
 ve decisa, aut etiam evictionis no-
 mine idonei fidejussores pro ven-
 ditore fidem suam interposu-
 erint.

Quid, si ante diei quidem, in
 quam lex commissoria concepta
 erat, adventum, per venditorem
 factum sit, quo minus pretium sol-
 vi posset, postea vero, venditore
 justo tempore accipere parato,
 emptor in mora sit? Venditor, nisi
 quid in ea re dolo fecerit, lege ad-
 versus emptorem uti poterit, si per
 hunc staret, quo minus solveret.
l. si § 51. §. 1. ff. de action. empt. & alias
notum, moram posteriorem no-
cere. l. illud sciendum. 17. de pericul.
§ commod. rei vend. Quid, si ipsa
 die Solutioni posita absens fuerit
 venditor? Tunc ipse venditor es-
 set in mora, & alias absentia alio-
 rum presentibus non nocet: his
 prætor succurrit contra illos, ita,
 ne capiantur, & ne capiant. *l. 1. pr. l.*
item.

item. 21. ff. ex quib. caus. major. Sicut absentes damno affici non vult, ita eosdem lucrum facere cū alterius incommodo & poena, non patitur. *l. 18. l. 22. §. 1. l. 29. l. 30. §. 1. d. t. ex quib. caus. maj.* Quid, si filco prohibente vel Magistratu solvere emtor cessaverit? In legem non potest dici commisisse, quem talis prohibitio a solvendo liberat. *l. ult. ff. b. t.*

LII.

Quæritur, quid respondendum sit ad sequentem facti speciem? Sejusa Lucio Titio emit fundum lege dicta, ut si ad diem pecuniam non solvisset, res inempta fieret. Sejus parte pretii præsentī die soluta, defuncto venditore, filiis ejus pupillaris ætatis & ipse tutor cum aliis datus, neq; contutoribus pretium

tium secundum legem numeravit
nec rationibus tutelæ retulit, quæ-
ritur an irrita emptio facta sit? Re-
spondetur, secundum ea quæ pro-
posita, inemptam rem esse. *l. ult. pr.
ff. de rescind. vendit.* Sed si con-
tutores non habuerit emptor? Rati-
onibus tutelæ pretium referat vel
inferat, *d. l. ult. pr.* debet enim a
semet ipso exigere. *l. tutor datus
69. de fidejussor. & sibi solvere l. sed
non 10. ff. de tutel. & ration. distrab.*

LIII.

Quæritur, an minor, contra le-
gem commissariam commissam,
in integrum restitutionem impe-
trare possit? Aff. Et quidem sine
dubio videtur restitutioni locus
esse tum, quando non modo dies
committendi in tempus minoris
ætatis incidit, sed etiam cum ipso
mi-

tatis male dispositis vel alienatis re-
cuperandis. Dicendum est: affir-
 mativam bene procedere; quia
 pacta resolutiva contractus licita
 censentur & a jure approbata sunt
 Pontificio. *Ar. Pinell. ad. l. 1. C. de*
bon. matern. part. 3. n. 53. quia pa-
 cta sunt servanda. *l. 1. pr. de pact.*
 quia grave fidem fallere. *l. 1. pr. de*
pecun. constit. & qui legem com-
 missoriam non implet fidem fefel-
 lit. *l. lege. 5. in fin. ff. b. t. n.* ex hoc
 dicendum magis adstringi eccle-
 siam ad implemētum conditionis
 quam privatum. Ecclesia enim
 cultrix & auctrix justitiæ, non pa-
 titur contra justitiam aliquid fieri
 in se vel in alterum, privatus vero
 sæpe obviat justitiæ. *c. un. de alie-*
nat. feud. 1. F. 8. Multa alia addi
 possent pro & contra, sed hæc suffi-
 cere

cere possunt ex quibus alia fluunt
argumenta. Sed an erit restitu-
enda in integrum ecclesia? Ita:
quod ecclesia jure minoris & pu-
illi utitur, & quod debet semper
illæsa servari. *c. i. de in integr. resti-
tut. Everhard. in topic. jur. in loc. a
pupillo ad eccles. Andr. Tiraquell. de
privileg. pie cause. privileg. 142. Al-
phons. Villagut. d. tract. de reb. eccles.
mal. alienat. lib. 1. cap. 78. per tot.*

LV.

Quæritur, quid obtineat, si cer-
ta dies expressa non sit, sed indefi-
nite positum: nisi pretium emtor
solverit, inempta res sit: Primo
posset videri expressionem diei de
forma legis esse, cum pasim & i-
psum inveniatur, & habeat adjunctā
diem certam conditio nostra, ad
quam contractus resolutio refer-
tur.

tur. Concludendum tamen, non esse ejusmodi formulam de forma conditionis, nec officere effectui ejusdem omiffam diei certam expressionem. *arg. l. si quis. 41. de R. V.* ubi valet addictio in diem sine die certa, & *arg. l. 3. de contrah. emt.* ubi pactum, si displicuisset, indeterminatum, res sit incerta, valet nullo expresse certo tempore. Sed jam denuo quæstio hæc emergit, quando emtor, pretium non offerens, in commissi poenam incidisse dicendus sit? Quando in mora est constitutus. Id contingit si interpellatus fuerit, nam mora sine interpellatione non contrahitur. *l. 32. de usur. l. 22. l. 40. si cert. petat. l. 23. de V. O.* Sed an extrajudicialis interpellatio sufficiet ad efficiendum morosum debitorem, vel
opus

Opus erit judiciali. Hanc, quæ fit per viam judiciariam requirimus, ne venditor possit, die nulla adjecta, contractum pro lubitu contra æquitatem rescindere. Ut autem judicialis hæc mora recte contracta dicatur, citatio & litis contestatio requiritur. *l. 82. l. 84. de constit. pecun. &* quod judicialis hæc interpellatio debitorem, maxime si sine justa causa litem contestatus fuerit in mora constituat, nulla est dubitatio. *l. 1. & l. ult. C. de usur. & fruct. leg.* eo enim ipso moram fecisse videtur, qui litigare maluit, quam solvere. *l. 82. in fin. de V. O. Gail. 1. obs. 24. n. 3.* Si autem judicialiter interpellatus, judicialiter dicat se solvere velle, judex tempus modicum emtori constituere potest, intra quod solvat, cum ejusmodi

tempus in jure determinatum
 haud sit, quod autem in jure non
 est definitum, judicis arbitrio re-
 linquitur definiendum. *l. 32. pr. de
 usur. l. 1. §. 1. de effractor. l. 1. §. ult.
 ff. de jure deliber.*

LVI.

Diximus, VEL OFFERAT:
 Sicut emtor facta interpellatione,
 vel die adjecta inluper habita, non
 solvendo id, quod debet, moram
 contrahit: ita quoq; creditor de-
 bitum justo loco & tempore sibi
 oblatum accipere recusando, mo-
 ram committere dicitur. *l. si mora
 9. ff. Solut. matrimon. l. 30. l. 39. l. qui
 decem. 72. pr. de Solution. Stephan.
 Forcatul. de Mor. cap. 1. n. 16. Et se-
 quent. Joan. de la Reberteria. de Mor.
 cap. 21.* Hinc si venditori, justo
 tempore, oblata fuit pecunia, & il-
 le

le oblatam recusaverit, lex com-
 missoria locum non invenit, &
 emtor securus est, Idem obtinet
 si nemo adsit, cui offerat emtor.
l. si fundus. 4. §. ult. l. ult. ff. b. t. n.
l. fin. §. ult. ff. de rescind. vendit. Ob-
 latio autem realis esse debet, ver-
 balis minime sufficeret, quod indi-
 cat, *d. l. ult. ff. b. t. n.* & quando fa-
 ctū opus est verba non sufficiunt.
arg. l. fin. ff. ad Sct. Syllanian. Quo-
 modo autem fieri & quibus solen-
 nitatibus debeat, & quos præterea
 effectus habeat, ad materiam ob-
 lationis pertinet, & indicant idi-
 ipsum, *Forcatul. & della Riber. dd.*
loc. Pyrrhus Maur. de Solut. oblat-
& retent. cap. ult. Vincent. Caro.
de depos. & Oblation. part. 2. quest. 1.
& seqq. Georg. Schultz. de Oblation.
pecun. cap. 4. an autem hic moram

purificare possit & quomodo mora
purgetur, *vid. Joan. della Riberber.*
d. loc. cap. 20. & Forcatul. d. loc. part.
3. n. 1. & seqq.

LVII.

Diximus, NON INTERPEL-
LATUS: Eritor hic ultro offer-
re pretium tenetur. Interpellatio-
ne opus non est, cum sit adjecta
dies præstationi, quæ ab homine
seu lege addita, pro homine inter-
pellat. *l. magnum. 12. C. de contrab.*
& committ. stipulat. l. trajectitia
23. de O. & A. Constant. Rogger. de
protestat. rubr. de intimatoria prote-
statione. n. 11. Joan. de la Reberter.
de Mor. cap. 4. Lege contractus
solutionem requirente, admoni-
tio alia frustra expectatur. *l. 2. C.*
de Fur. emphyteut. Promissa & con-
venta, unusquisq; ipse in memoria
sua

sua servare, non ab aliis sibi manifestari petere debet. *d. l. magnam.*
 12. Ratio desumitur a fine interpellationis qui est, ut creditor certum habeat, creditori jam esse opportunum accipere solutionem: atqui hoc ipsum bene intelligitur, die præfixo præstationi jam præsentem: & simul exinde debitori de voluntate creditoris satis constat. Semel etiam certioratus amplius certiorari non debet: neq; certiorari debet, qui non ignoravit. *l. r. §. 1. in fin. ff. de action. emt. c. eum qui certus. 31. de R. J. in sexto.* Ergo vigilabit emtor: quod jura vigilantibus scripta *l. pupillus. 25. in fin. ff. que in fraud. creditor.*

L VIII.

Diximus, CONTRACTUS
 PERFECTUS RESOLVATUR:

Nihil perfectionis emtionis & venditionis contractui deest. Imo implementum, traditione subsecuta, a parte venditoris accepit. Et necesse est contractum fuisse perfectum, alias resolvi non posset. Hinc dicitur *in l. 1. ff. b. t. n.* magis est, ut sub conditione resolvi emtio, quam sub conditione contracti videatur. Sic contractus emtionis sub lege commissoria celebratus, duo complectitur capitula: primo venditionem ipsam, secundo dissolutionem, & dicunt hunc contractum DD. purum, qui sub conditione resolvitur. *Azo. in sum. C. de pact. int. emt. & vend. n. 8. Zaf. in comm. ff. ad b. t. n. 2. Albus. diceolog. lib. 2. cap. 2. n. 38. Donell. 16. comm. 19. Franc. Card. Mans. de tacit. & amb. convent. l. 4. c. 29. n. 3.*

Peri-

Periculum rei etiam ad emptorem hic pertinet. *l. 2. b. t. n.* & non soluta intra diem pecunia, fit resolutio contractus etiam cum accessoriis. *l. 4. l. 5. b. t. n. Althus. & Zæf. d. locc.* ratio. quod rescisso principali, non tenet emptio in accessorio. *Gothofred. ad. l. 6. §. 1. b. t. n.*

LIX.

Diximus, ET ARBITRIO VENDITORIS PERMITTATUR, AN VELIT REM VENDITAM VEL INVENDITAM ESSE: Quæstio esse poterat: quod de eo expresse nihil dicitur in conditione, an invito, locum haberet lex, venditore? Nam contractus, ut ab initio voluntatis sit, ex post facto tamen necessitatis est. *l. in commendato. 17. §. sicut. 2. Commodat. l. sicut. 5. C. de O. & A. & obscuritas*

G 5

tas verborum potius nocere debet
 venditori, qui, re integra, potuit
 apertius pacti legem conscribere,
*l. veteribus. 39. de pact. l. Labeo. 21.
 de contrab. emt.* Sed quicquid sit,
 satis clare decisum est, legem, in vi-
 tum venditorem, non teneri exer-
 cere & rem petere, sed illū ipsum
 electionis libertatem habere, an
 velit pretium sibi numerari? *l. 2. l. 3.
 l. 6. h. t. n. in emtis & venditis.* po-
 tius id, quod actum, quam id, quod
 dictum est, sequimur. *l. sed celsus.
 6. §. 1. de contrab. emt.* & conditio
 in venditoris favorem adjecta est,
 cui propterea libere potest renun-
 ciare. *l. 2. h. t. n. l. pen. C. de pact.*
 Si aliter diceretur: exusta villa, in
 potestate emtoris futurum, ut, non
 dando pecuniam, inemptum face-
 ret fundum, qui ejus periculo fuisset.

set. *d. l. 2. b. t. n.* hac ratione, quod favore venditoris introductum, in odium ejus converteretur, *contra l. quod favore. 6. C. de ll.* deinde in obligati arbitrio esse nequit, an debere vel obligatus esse velit. *l. arbitraria. 2. §. 3. de eo quod cert. loc. l. 7. pr. de contrah. emt & nemini sua mora prodesse debet. l. hominem. 37. ff. mandat.* Imo quando lex aliquid principaliter, in privatorum commodum, constituit, tacita intelligitur conditio nisi ii, quorum utilitas agitur, aliud velint. *Mant. de amb. conv. lib. 4. tit. 29. n. 11.*

LX.

Ceterum commissa lege, venditor sine mora ac statim statuere debet, utrum irritum esse velit venditionis contractum an ratum? utrum

trum commissariam exercere, an
 potius pretium petere malit? *l. 4.*
§. 2. b. t. n. Solutionis dies tam
 venditorem quam emptorem in-
 terpellat, & utrumq; officii sui ad-
 monet. *Conn 7. comm. 9. n. 4. Hil-*
lig. D. E. 16. comm. 19. lit. D. Ratio-
 ne moræ inter emptorem nulla dif-
 ferentia statuenda, nec debet ven-
 ditoris voluntas qua rem emptori
 possit adimere, ultra terminum
 durare. Cum autem totus dies
 emptoris sit, igitur sequenti die vē-
 ditor voluntatem suam declara-
 bit. Si semel elegit venditor vel
 commissariam vel pretium, varia-
 re nequit, neq; ab hoc ad illam,
 neq; ab illa ad hoc redire valet,
l. 4. §. 2. l. 7. b. t. n. Electione jus
 est quæsitum emptori, quod varia-
 tione venditoris illi interverti ne-
 quit

quit, cum jam omne jus suum cō-
sumlerit. *l. apud Aufidium. 20. de*
option. l. id quod 11. de R. J. & eli-
gens de duobus contrariis unum,
alteri renunciat. Salyc. in l. 4. §. e-
leganter. b. t. n.

LXI.

Quærit gloss. an venditor, ju-
sto tempore nihil eligens, ad eli-
gendum alterum cogi possit? Re-
spondet, quod sic. Videtur dicen-
dum quod non: quia uti potest suo
jure & favore contractui pro se ap-
posito, vel non. Si justo tempore
non utitur, commissoriam exerce-
re nequit, eidemq; renunciasse vi-
detur & pretio contentus esse te-
netur. *Salycet. ad d. l. 4. §. 2. b. t.*
Imo si plane eligere & agere nol-
let, cogendus non esset. *tot. tit.* Si
tamen justo tempore adesset, sed
utrumq;

utrumq; pretium & rem postula-
ret, tunc, eligere, cogendus est,
quod si statim non præstiterit, pla-
ne repellendus.

LXII.

Diximus modo, posse vendito-
rem renunciare suo privilegio. Fit
hoc vel expresse, vel tacite, & ver-
bis & facto. Verbis si palam id
ipsum ore suo indicaverit & elo-
cutus fuerit: Facto, si post diem
præstitutum pretium petat. *l. post
diem. 7. b. t. n.* Si ab emtore ultro
offerente vel integrum pretium,
vel partem residui pretii, post sta-
tutum diem acceperit. *l. 6. §. ult.
b. t. n. Carpzov Jurispr. forens. part.
2. constitut. 33. defin. 22.* & respon-
sum ita: Bey welchem Kauff die-
ses abgeredet worden / Daß wann
Kauffer den 17. August. die volstän-
dige

dige Kauffgelder nicht erlegen' würde/ er daß erkauffte Gut wiederumb abtreten solle. Ob nun wol Käufer den 17. August. verfließen lassen/ und allererst den 19. Augusti/ jedoch nur etwas von Kauffgeld/ als 15. Neue Schock entrichtet/ und also seiner Zusage kein Gnüge gethan/ dieweil ihr aber dennoch berührte 15. Neue Schock von ihm angenommen und damit zufrieden gewesen/ so seyd ihr auch numehr gestatten Sachen nach/ ihn von erkaufften Gute wieder abzutreiben nicht befugt. B. K. W.

LXIII.

Ille etiam legem hanc exercere nequit, qui post præstitutum pretii solvendi diem, usurarum pretii petitionem eligere maluit. *l. commissoria. 4. C. de pact. int. emtor.* Quia
pic-

pretium & pretii ulura peti nequit
 nisi ex causa emtionis: & qui vult
 consequens vult antecedens. *l. ad
 rem. 56. l. procurator. 62 ff. de pro-
 curat. Donell. 16. comm. 19. Mant. de
 amb. & fac. convent. lib. 4. t. 29. n. 19.
 Zæf in comm. ff. ad b. t. n. 10.* Si
 post pretium petitum agat vendi-
 tor ex commissoria conditione, ab
 emtore, opposita exceptione, re-
 pelli poterit: Si non legi renun-
 ciavit. *Cujac in l. 38. ff. de Minorib.*
 Si etiam conditio commissoria,
 quæ initio contractus dicta est, po-
 stea alia pactione immutata fuerit,
 quod licet, exceptione pacti utere-
 tur emtor vel replicatione. *l. sed
 Celsus. 6. §. ult. pr. Inst. de replication.*

LXIV.

Sed, si post lapsum solutioni sta-
 tutum diem venditor legem non

ex-

exercuit, sed pretium accepit, an
 erit novus emtionis & venditio-
 nis contractus celebratus? Multa
 hic disputari possent. Breviter. Vi-
 detur nova conventio. Dominium
 rei conditione non impleta, ipso
 jure ad venditorem rediit, & con-
 tractus rescissus. Poterit etiam
 distingvi, an venditor quiete ege-
 rit, & voluntatem non declarave-
 rit, suam pecuniamq; post accepe-
 rit: an vero manifeste dixerit: se le-
 ge uti velle, sed tamen ea usus non
 sit: Hoc casu veterem durasse ven-
 ditionem; hoc, novam celebra-
 tam, concludimus.

L X V.

Quæritur, si elegerit commisso-
 riam venditor, quam actionem
 habeat: an vendicationem, an
 conductionem, seu actionem ex
 ven-

vendito? Examinandum hic est
 præjudicium simul illud, an trans-
 latum dominium sit, an manserit
 penes venditorem, & si transla-
 tum fuerit, an ipso jure, conditio-
 ne non impleta, venditoris denuo
 fiat? *Disting. D D. comm.* Aut ven-
 ditionis contractui lex commissio-
 ria, verbis directis apposita est, ut
 puta nisi pretium sit solutum in-
 fra tale tempus, res sit inempta, in-
 vendita, rei dominium ad vendi-
 torem pertineat, liceat venditori
 vindicare, liceat alteri tradere: Aut
 conditio est apposita verbis obli-
 quis & inflexis, quæ nō important
 dominii translationem. e. g. res
 restituatur, reddatur. Illo casu,
 transfertur dominium ad vendito-
 rem, ipso jure sine hominis facto
 & alia traditione, poteritq; ab eo
 res

res vindicari. *l. ult. b. t. n. l. commissor. 4. C. de pact. int. emt. & vendit.* & hoc specialiter receptum est, non obstante *l. traditionibus. 20. C. de pact.* quamvis titulo & causa primæ traditionis ad nihilum deducta, illa ipsa traditio desinit habere causam; adeo ut dominium rei nunquam videatur habuisse emtor, cum iste defectus causæ trahatur retro ad initium contractus. Hinc tempus, quo fuit apud emptorem res, accedit venditori, e. g. fingamus: Titius fundum Campanum, quinque annis, bona fide possedit, & cum vendidisset, adjecta lege commissoria, Sempronio, & ipse emtor non solvat pretium intra tempus expressum, puta dimidiatum annum, & ita res est incerta. Si Titio placet, quia in
pa-

pactum Sempronius commisit;
 revertitur fundus Campanus ad
 Titium; quæritur tunc: an spatium
 dimidiati anni, quo Sempronius
 possedit Titio ad complendam u-
 sucapionem accedat? Responde-
 tur: accedere; & tempus pro con-
 tinuo haberi, & possessionem pro
 non interrupta: Sumto argumen-
 to a redhibitoria. *l. si fundus. 6. §.*
fin. ff. de divers. & tempor. præscript.
ibiq; gloss. & Zas. l. si hominem. 19.
ff. de usurpat. & usucap. Hoc ca-
 su, scilicet conditione verbis obli-
 quis apposita, ipso jure dominium
 venditor non consequitur, pretio
 die sua minime soluto. Obliqua
 verba apposita, non habent eandē
 vim sed factū hominis desiderant,
 possessoris scilicet, qui restituat
 rem. Et sic non rei vindicatio
 sed

sed actio saltem ex emto competit venditori, nisi precario saltem possideat emtor. *l. 3. C. de pact. int. emt. & vendit.* Poterit tamen venditor, priori etiam casu, si vult, actione venditi uti, ut res juxta pactum restituatur. *l. si fundo. 4. b. t. n. l. sed Celsus. §. 1. de contrab. emt.* Ita sentit Bald. Bart. Castrens. Jas. Salyc. Azo. Curt. Alexand. Neguz. Fabi de Mont. Mant. Zæf. Tiraquell. qui hanc opinionem, communem testatur, & omnibus sine controversia placuisse. Dissentit Ferdin. Vasqui. contr. usu freq. lib. 3. cap. 69. n. 4. ubi rejecta plane dicta communi distinctione, ipse affert hæc: Aut fides de pretio habita non est, & siue utantur contrahentes verbo: res sit inempta, siue revertatur, siue restituatur, non tractandū est, an dominiū revertatur, quādoquidem nunquā tran-

tran-

nom.

WUWUWU

tioni adjecta, & facta traditione,
semper fidem de pretio haberi &
habitam. *Felician. de Sol. lib. 1. de
censib. cap. 6. n. 9. Wenseb. ad d. §.
vendita. Schneidew. Mynsinger. &
Vultei. ibid. Barthol. a. Salyc. in l. in
civile, 12. n. 2. C. de R. V. Treutl. vol.
1. disp. 28. tb. 6. lit. a. Hillig. D. E. 16.
comm. 19. in not. & DD. comm.*

LXVII.

Illud alicui possit forte mirum
videri, primo etiam casu, compe-
tere venditori actionem ex emto,
cum tamen res sit facta invendita
& contractus rescissus. Interim
conturbari non debemus, quod
in emto fundo facto, dicatur, actio-
nem ex vendito futuram esse. In
emtis & venditis potius id, quod
actum, quam id quod dictum, se-
quendum est: & cum legi id di-
ctum

Etum sit, apparet hoc duntaxat a-
 ctum esse, ne venditor emtori, pe-
 cunia ad diem non soluta, obliga-
 tus esset: non ut omnis obligatio,
 emti & venditi utrinq; solveretur.

l. sed celsus. 6. §. 1. de contrab. emt.

Sic videtur claudicare contractus,
 ob emtoris moram, qui, quod sen-
 tit damnum, suæ culpæ & negli-
 gentiæ, & quod ita placuerit ab
 initio, & quod fidem non servave-
 rit, adscribere debet. Hinc in ter-
 minis [forte loquimur; si utimur
 formula hac: *res est invendita*. ita
 etiam loquitur Jctus *in l. ult. §. 1.*
ff. de rescind. emt. & vend. quasi re-
 spectu seu a parte emtoris res non
 plane esset inempta, sed aliquatenus
 & suo modo ligaret emtorem.

LXVIII.

Persequitur actione sua vendi-

H

tor

tor & repetit rem cum fructibus,
 ab emtore interim suo jure perce-
 ptis. *l. 4. pr. l. 5. b. t. n.* ratio quia
 nihil debet apud eum residere ex
 re, in qua fidem fefellit. *l. 5. in fin. b. t. n.* cum grave sit fidem fallere.
l. 1. de pecun. constitut. & quod re-
 solvatur omnino contractus &
 habeatur quasi non initus. Ergo
 rescisso eo, quod est principale,
 non tenet, quod est in accessorio.
 Simul resoluta emtione deficit ti-
 tulus, ex quo fructus retineri pos-
 sint. Exceptio est: quando par-
 tem pretii numeravit emtor,
 quam perdit, in cujus compen-
 sationem, fructus eum lucrari,
 humanitas vult. *d. l. 4. §. 1. b. t. n.*

LXIX.

Deinde agit venditor adversus
 emto-

emtorem, si hujus facto fundus vel res alia deterior effecta sit. *d. l. 4. pr.* sic si ancilla virgo sit vendita, & interim deflorata fuerit, ejus rei ratio habenda, *arg. l. ex emto. 11. §. si quis. 5. ff. de action. emt.* Quid si servus sub hac lege venditus, medio tempore fuerit manumissus? Dicimus, liber manebit, ob libertatis favorem, & pretium recipiet venditor. Sed si emtor interea alii vendat? Contra secundum emtorem competeret vindicatio primo venditori: quod res transit cum sua causa *l. si convenerit. 18. §. 2. ff. de pignor. l. debitor. 40. §. ult. ff. de pignor. l. 35. §. pen. ff. de donat. & quod soluto jure dantis solvitur jus accipientis. l. lex vectigali. 33. ff. de pignor. l. debitor. 40. §. ult. ff. de pignor. action.* Vera autem sunt

dicta modo de fructuum restituti-
 one & damnorum præstatione,
 quamvis de iis nihil in specie con-
 ventum fuerit, cum textus *in l. 2.*
45. b. t. sine distinctione loquantur.
 Interim si fieret, non noceret, cum
 superflua non noceant, & sæpe na-
 turalia cōtractuum soleant in spe-
 cie instrumentis inseri, dubitatio-
 nis tollendæ causa, de quo casu in-
 telligenda. *l. 6. §. 1. de contr. emt.*

L X X.

Quæritur an, & qualem habeat,
 rescisso emtionis & venditionis
 contractu, emtor actionem? Nul-
 lam: Si pretium pro parte dedit,
 recuperare illud nequit, *l. 4. §. 1. b.*
p. n. Sed si arrhas dederit, an datas
 recuperabit? Non. retinet emtor.
l. 6. pr. b. t. n. & id nonnunquam
 nominatim exprimitur, *l. ult. b. t. n.*
 Sed

Sed si res interea intereat? ad em-
torem periculum & damnum per-
tinet, cujus periculo fuit. *l. 2. b. t.*
Quid si sub conditione commisso-
ria venditus servus furtum fecerit
emtori, an actio post contra ven-
ditorem furti habebit emtor? Cum
servus inemptus factus est, non
potest emtor furti agere, cum ven-
ditore ubi id, quod is servus post
emptionem, antequam redderetur,
subripuit. *l. infitiando. 67. §. 3. ff.*
de furt. Adhuc quær. an quod
ob factum contractum gabellæ
nomine solutum est, quasi inde-
bite solutum a fisco repeti possit?
Neg. Fisco jus semel quæsitum au-
ferri nequit. *l. ii. de R. J.* alias
vectigalis sive Gabellæ solutio em-
tori incumbit regulariter. *l. de-
bet. 27. ff. de edil. edict.* His ter-

minis stare jubemus, quæ excuti-
enda, & publice exercitii gratia,
defendenda nunc suscepimus. Ne
excreceret hoc quaecumq; no-
strum, reliqua, quæ adhuc addi po-
tuisent, omittenda fuere necessa-
rio: & possunt quoq; quæstiones
plurimæ, quarum mentionem
haud fecimus, ex fundamentis &
regulis traditis, facile decidi. Sit
omnino, in nomine

DEI

FINIS.

IN-

INDEX

Quæstionum & Rerum.

Absentia.

Si ipsâ die solutionis absens fuerit venditor, an emtor in legem Commissariam commisisse dicatur. *th. 51. pag. 139.*

Actio.

Si venditor elegerit Commissariam, quam actionem habeat, an vendicationem, an cōditionem, seu actionem ex vendito? *th. 65. pag. 161, seq.*

An & qualem, rescisso emtionis & venditionis contractu, emtor habeat actionem? *th. 70. pag. 172.*

Amor.

An juramenta ab adolescentibus nimio amore flagrantibus bellis amasiu præstita, quibus eis, patre & matre invitis & non consentientib9, matrimonia promissere, sint obligatoria? *th. 24. pag. 76.*

Appellatio.

Appellatio a sententia judicij primæ instantiæ, mercatoribus tempore nundina-

rum solennium non conceditur. th. 46. pag. 130.

Arrha.

*Si emptor arrhas dederit, an recisso emptio-
nis & venditionis contractu, datas recupe-
ret? th. 70. pag. 172.*

Bellum.

*Ob bellicas calamitates debitoribus fortu-
nis lapsis privilegium particulari solutio-
nis concessum. th. 42. pag. 118. seq.*

Bonus Vir.

*Boni viri arbitrio relinquendum quid sit
in continenti. th. 10. pag. 33.*

*Bonus vir pro iudice in jure saepe ponitur.
th. 10. pag. 34. & th. 31. pag. 94.*

Cambium.

*Decendii dilatio in causa cambiorum non
curatur. th. 46. pag. 128. & seq.*

Christiani.

*Christiani pignoratitium contractibus pro-
hibita pacta adjicientes merito judicare
dicuntur. th. 18. pag. 58.*

Committi Commissoria Lex.

*Committi quid & quomodo dicatur. th. 5.
pag. 20.*

*In Lege Commissoria, quæ ratio appella-
tionis. th. 5. pag. 19.*

An

An Lex Commissoria recte pactum dicatur. th. 3. p. 12. & th. 4. pag. 14.

Lex commissoria quid sit. th. 6. pag. 21. seq.

Formula Legis Commissorie ita concepta: post centum dies non liceat Titio debitori meo solvere vel offerre mutuam acceptam pecuniam ad pignoris luitionem, est inefficax. th. 28. p. 86.

Cessat quibusdam in casibus Lex Commissoria, licet emtor solutionem statuto tempore facere omiserit. th. 49. pag. 134.

Compensatio.

An, si venditor emtoris debitor ante diem existat, Compensatio facere possit, ne lex Commissoria vim suam habeat? th. 48. pag. 133.

Conditio.

Conditio quid sit in genere. th. 7. pag. 23.

Conditio possibilis triplex. th. 7. pag. 24.

Conditio & nomen generis & speciei, ib.

In Conductio.

Vid. Locat. Conductio.

Continenti.

Verbum in Continenti varie dicitur. th.

10. pag. 34.

Consuetudo.

*Si pactum Legis Commissoriae in pignori-
bus consuetudine approbatum esset, an vim
haberet & Consuetudo, & per consequentiā
conditio Commissoria? th 29. pag. 87.*

*Consuetudinis non pravae ingens auctori-
tas. ibid. pag. 88.*

Contractus.

*Contractuum variae Species. in Proem.
pag. 5. seq.*

*An aliis quoque Contractibus quam emtio-
nis lex Commissoria accesserit olim, & hodie
adhuc accedere possit? th. 14. p. 42.*

Conventio.

*Valet talis Conventio: Si intra dies cen-
tum solutio facta non fuerit, res oppignora-
ta Creditori, iusto pretio tunc definiendo,
sit vendita. th. 31. pag. 93.*

*Valet Conventio si pactum ita sit simpli-
citer: Pignus tibi erit venditum si intra cen-
tum dies non solvero, omisso vel pro debito,
vel pro iusto pretio th. 32. pag. 96.*

Datio in Solutum.

*An legis commissoriae pactum locum ha-
beat in datione in solutum? th. 35. pag. 105.*

De-

Debitor. Debitum.

Debitoribus ob bellicas calamitates fortunis lapsis privilegium particulari solutionis concessum. th. 42. pag. 118. seq.

Decendii dilatio debitori concedenda in debitu parit & sine die. th. 46. pag. 128.

Denunciatio.

Denunciatio in distractione pignori necessaria. th. 16. pag. 51.

Deterioratio.

Si facto emtoris fundus vel res alia sub pacto legis commissoria vendita deterior effecta, venditor lege commissoria adversus emptorem agere potest. th. 69. pag. 170. seq.

Dies.

An illo ipso die, qui positus est, emptor pretium prestare cogatur? th. 45 pag. 126. seq.

An liceat in pacto legis commissoria post diem emptori pretium offerre, & sic purgare moram? th. 47. pag. 131.

An in legem commissoriam comisisse dicatur emptor, si ante diem quidem, in quam lex commissoria concepta erat, adventum, per venditorem factum sit, quo minus pretium solvi posset, postea vero, venditore justo tempore

pore accipere parato, emtor in mora sit? th.
51. pag. 139.

Quid juris sit, si certa dies expressa non sit,
sed indefinite positum: nisi pretium emtor
solverit, inempta res sit. th. 55. pact. 145.

Dilatio.

Dilatio solutionis non habet locum in pa-
cto legis commissoria. th. 46. pag. 128.

Dominium.

An in pacto legis commissoria translatum
dominium sit, an manserit penes vendito-
rem, & si translatum fuerit, an ipso iure
conditione non impleta, venditori denuo
fiat? th. 65. pag. 162.

Dos.

An lex commissoria in favorem mulieris
creditrices pro restitutione dotis apposita,
valeat? th. 21. pag. 64.

Si Socer dotem genero in pecunia nume-
rata promisit, & fundum propterea pigno-
ri dedit hoc pacto: quod si intra annum us-
num pecunie promissa summa soluta non
fuerit, fundus ille sit in dotem pro dicta pe-
cunia datus, an valeat pactum? th. 34. p. 100.

Ecclesia.

Si Ecclesia emeris rem immobilem sub
cen-

conditione commissoria, an pecunia non soluta lex vim suam exercere possit & debeat? th. 54. pag. 142.

An Ecclesia in integrum restituenda? th. 54. pag. 145.

Electio.

An venditor justo tempore nihil eligens ad eligendum alterutrum cogi possit? th. 61. pag. 157.

Emphyteusis.

Emphyteusis venditioni & locationi similis. th. 37. pag. 108.

Utrum in Emphyteusi lex commissoria sit approbata? th. 37. pag. 107.

Emtor, Emptio Venditio.

An & qualem rescisso emptionis & venditionis contractu emtor habeat actionem? th. 70. pag. 172.

An emptio venditio in lege commissoria fiat sub conditione resolutive an suspensiva. th. 8. pag. 26, th. 58. pag. 152.

Femina.

In multis juris nostri articulis deterior est conditio feminarum quam masculorum. th. 34. pag. 101,

Feudum.

An lex commissoria in feudo valeat? th. 39. pag. 109.

Feu-

Feudum quid sit? ibid. pag. 110.

Feudum pecunia licite redimi potest. ibid. pag. 111.

Fidejussor. Fidejussio.

An pactum legis commissoriae in pignore locum habeat inter debitorem & fidejussorem saltem? th. 33. pag. 98. & th. 40. pag. 112.

Juramentum quo quis se pro nemine unquam fidejussurum juravit, non est obligatorium. th. 24. p. 78.

Fiscus.

Si fisco prohibente solvere emtor cessaverit, an in legem commississe dicatur? th. 51. pag. 140.

Fructus

Commisa lege venditor actione sua persequitur & repetit rem cum fructibus, ab emtore interim suo jure perceptis. th. 68. p. 169. seq.

Gabella.

An quod ob factum contractum gabella nomine solutum est, postea rescisso contractu emtionis & venditionis ob conditionem non impletam, quasi indebite solutum a fisco repeti possit? th. 70. pag. 173.

Implere.

Emtor non creditur in legem commississe, si venditor ex sua parte tradendo, contractum non impleverit. th. 50. pag. 136. seq.

In-

Interitus.

Si res sub pacto legis commissorie vendita, intereat, ad emptorem periculum pertinet. th. 70 pag. 173.

Interpellatio.

In pacto legis commissorie interpellatione opus non est, quando certa dies prestationi adiecta, th. 57 pag. 150.

An extra judicialis interpellatio sufficiat ad efficiendum morosum debitorem, vel opus sit judiciali, si certa dies pacto legis commissorie adiecta non fuerit. th. 55 pag. 146. seq.

Interpretatio.

Ita verba pacti interpretanda sunt, ut actus valeat. th. 31 pag. 96.

Intervallum.

An lex commissoria contractui emtionis ex intervallo possit adijci, & quis tum eius effectus? th. 10. pag. 30.

An valeat pactum legis commissorie pignoris contractui adiectum, non ab initio, sed ex intervallo? th. 30. pag. 89.

Iracundia.

An iuramenta calore iracundiae facta obligent? th. 24. pag. 77.

Juramentum irati perseverantia & perpetuitate animi convalidatur. ibid.

Judex.

Pro judice vir bonus in jure saepe ponitur & contra. th. 10. pag. 34. & th. 31. pag. 94.

Juramentum.

*Juramentum tres habet comites seu Sore-
res, iudicium nempe, justitiam, & verita-
tem th. 23. pag. 72.*

*Juramentum sequitur naturam actus cui
adjungitur. th. 25. pag. 80.*

*Juramentum bonis moribus contrarium
non est obligatorium. th. 26. pag. 81.*

*Omne juramentum quod sine dispendio
salutis eterne servari potest, est servandū,
quod limitatur. th. 25. pag. 79.*

*Juramenta necessariis requisitis destituta,
aut ipso jure nulla sunt, aut facile locum in-
venit absolutio. th. 24. pag. 75.*

*An pactum legis commissoriae si debitoris
juramentum accesserit, sit validum? th. 22.
pag. 65.*

*Pactum legis commissoriae prohibitum ju-
ramēto non firmatur de jure civili. ib. p. 66.*

*An pactum legis commissoriae prohibitum
juramento firmetur de jure Canonico. th. 23.
pag. 71.*

Ju-

Juramentum, quo quis juravit se jurare
nolle, non est obligatorium. th. 24. pag. 78.

An legi commissoria in pignoribus additū
juramentum sit servandum. th. 27. pag. 84.

Jus.

An conditio commissoria sit juris gentiū,
sicut ipsa emptio & venditio? th. 13. pag. 39

Jus publicum privata pacta non mutant.
S. 41. p. 113.

Latrones.

Juramentum latronibus de vita per pecu-
niam redimenda præstitum non est obliga-
torium. th. 24. p. 77.

Lex.

Leges generaliter aliquid disponentes, ge-
neraliter sunt intelligenda. th. 20. pag. 62.

Leges regulariter futuris dant formam
negotiis. th. 15. pag. 50.

Leges rebus ponuntur nō verbis. th. 28. p. 87.

Qua ratione lex commissoria voce Legis
indigitetur. th. 2. pag. 11.

Vox legis non pro ipso pacto, sed pro modo
& qualitate per pactum contractibus adje-
cta hic accipienda, contra communem Dd.
opinionem. th. 4. pag. 15. & th. 12. pag. 39.

Locatio Conductio.

An pactum legis commissoria locum habe-
at in locationis & conductionis contractu?
th. 36. pag. 106.

Luitio.

Debitori in aeternum non liceat pignus luere, vel simpliciter non liceat, hoc modo conceptum pactum non valet. th. 38. pag. 108.

Magistratus.

Si prohibente magistratu solvere emtor cessaverit, an in legē commisisse dicatur? th. 51. p. 140.

Matrimonium.

Matrimonia viris onerosiora quam feminis. th. 34. p. 104.

Mercator.

Mercatorum jus circa solutionem praestandam tempore nundinarum. th. 46. pag. 129.

Minor.

An minor contra legem commissariam commissam in integrum restitutionem impetrare possit? th. 53. pag. 141.

Si major rem adjecta lege commissaria emit, ejus vero committende tempus in aetatem successoris minorennis incidat, an cum minor intra dictam diem pretium, non solvens in integrum contra legem restitui possit? ibid. pag. 142.

Mora.

Mora inculcata, mora revera non est. th. 49. pag. 135.

Mora

Mora sine interpellatione non contrahitur. th. 55. pag. 146.

Quoties dies & poena conjunguntur, purgationi mora locus non est. th. 47. pag. 132.

Mulier.

An lex commissoria in favorem mulieris creditricis pro restitutione dotis apposta, valeat? th. 21 pag. 64.

Mutuum.

Juramentum quo quis se nemini pecuniā mutuo daturum juravit, nō obligat. th. 24. pag. 78.

Nundinae.

Tempore Nundinarum in casum non factae solutionis parata est in mercatores executio. th. 46. p. 129.

Oblatio.

Quando emptor, ubi certus dies legi adiectus non est, pretium non offerens, in commisi poenam incidisse dicendus sit. th. 55. pag. 46.

Si venditori justo tempore oblata fuit pecunia, & ille oblata recusaverit, lex commissoria locum non invenit. th. 56 p. 148 seq.

Pacisci. Pactum.

Pacisci est de permisis. th. 14 pag. 42.

An pactum possit distingui in nominatum & innominatum. th. 11. pag. 37.

*Pactum contradictibus in continenti adje-
ctum quomodo dicatur. th. 10. pag. 31. seq.*

*An pactum per quod adijcitur contractui
emptionis & venditionis lex commissoria sit
legitimum vel nudum. th. 11. pag. 36.*

Pignus.

*An lex commissoria locū habeat in pigno-
re tam de jure Digestorum veteri quam no-
vo. th. 15. pag. 43. & pag. 47.*

*De jure novissimo lex commissoria in pi-
gnore prohibita, & quare. th. 18. pag. 56. &
th. 9. pag. 59.*

*An lex commissoria in pignore prohibita
etiam tum, quando non pro mutuo, sed alio
debito datum est. th. 20. pag. 62.*

Præscriptio.

*Præscriptio 30. annorum non impedit liti-
gationem feudi. th. 39. pag. 111.*

Pretium.

*Solidum quod debetur in lege commissoria
solvendum est, etiam minima pars pretii.
th. 42. pag. 115.*

*Si post lapsum solutioni statutum diem
venditor legem non exercuit, sed pretium
accepit, an novus emtionis & venditionis*

con-

contractus fuerit celebratus. th. 64. pag. 160. seq.

Prohibitio.

Cum quid prohibetur, prohibentur omnia quae sequuntur ex illo. th. 22. pag. 68.

Quod una via prohibitum, non debet per aliam aut obliquam extorqueri. th. 41. pag. 114.

Renunciare.

An debitor l. ult. C. de pact. pignor. valide renunciare possit. th. 41. pag. 113.

Venditor renunciare potest suo privilegio legis commissoriae expresse vel tacite, verbis & facto. th. 62. pag. 158.

Restitutio in integrum.

An minor contra legem commissoriam commissam in integrum restitutionem impetrare possit. th. 53. pag. 141.

Romani.

An lex commissoria apud Romanos lege expressa introducta. th. 13. pag. 40.

Satisfactio.

An audiendus emptor, si pretii nomine justo tempore satis dare vellet. th. 44. p. 126.

Sol-

Solvere. Solutio.

Solutio alia vera & propria, alia representativa, diciturq; datio in solutum. th. 44. pag. 124. seq.

Aliud pro alio invito creditore non recte solvitur. th. 44. pag. 124.

An aliud pro pecunia invito venditoriolvere emtor possit, & hac ratione conditionem commissariam evitare. th. 44. p. 124.

Dantur casus in jure, quibus creditori invito aliud pro alio recte solvitur. th. 44. p. 125.

Solutio particularis non minima incommoda habet. th. 42. pag. 117.

Solutionis particularis beneficium quibus singulariter indulserint leges. th. 42. p. 118.

An particularis solutio invito creditori obstrudi possit. th. 42. pag. 120.

An ante diem existentem emtor pretium creditori invito recteolvere possit. th. 43. pag. 120.

Testimonium.

Juramentum quo quis juravit se testimonium perhibere nolle, non est obligatorium. th. 24. p. 78.

Tutor.

Quid juris in eo, qui defuncto venditore filiis

*filiis ejus pupillaris ætatis tutor datus cum
aliis, vel etiam contutores non habuit. th.
52. pag. 140. seq.*

Vectigal.

*Vectigalis solutio emtori incumbit regula-
riter. th. 70. pag. 173.*

Venditor.

*Venditor renunciare potest suo privilegio
legis commissoriae, expresse vel tacite, ver-
bis & facto. th. 62. pag. 158.*

Verba.

*Verbis directis opus est in lege commisso-
ria. th. 9. pag. 26.*

*An verba dubia aut obscura operentur
effectum legis commissoriae. th. 9. pag. 27.*

Vir.

*In multis juris nostræ articulis deterior est
conditio feminarum, quam virorum. th. 34.
pag. 101.*

Usuræ.

*Venditor, si post præfixum pretii solven-
di diem, Usurarum pretii petitionem elige-
re maluit, legem commissoriam exercere
nequit. th. 63. pag. 159.*

FINIS.

Jena, Gottfried von,

Diss. succincta theor.-pract. de lege commissoria

Francofurtum ad Viadrum 1661

Diss. 683,1

urn:nbn:de:bvb:12-bsb10841085-1

VD17 12:131572M